

Preference typu partnerského života mladých dospělých

Bc. Jana Stratilová

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana Stratilová**
Osobní číslo: **H17333**
Studijní program: **N7501 Pedagogika**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Preference stylu partnerského života mladých dospělých**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti mladé dospělosti z pohledu vývojových teorií a stylu partnerského života.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

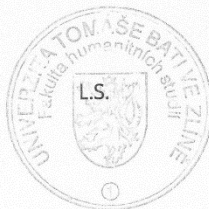
Seznam odborné literatury:

FIALOVÁ, Ludmila. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 8085850877.
KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
SKARUPSKÁ, Helena. Úvod do kulturní a sociální antropologie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1509-7.
CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
WILLERTON, Julia, Nigel HOLT a Rob LEWIS. Psychologie mezilidských vztahů: z pohledu psychologie. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3924-3.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd
Datum zadání diplomové práce: **15. listopadu 2018**
Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 15. listopadu 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 6.2. 2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledek obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je preference typu partnerského života mladých dospělých. Zabývá se historickým vývojem partnerského soužití a jeho formami. V poslední kapitole teoretické části je také definována mladá dospělost z pohledu vývojových teorií a změnami, kterými člověk v tomto období prochází. Empirická část je realizována formou dotazníkového šetření. Cílem práce je objasnit preference typu partnerského soužití mladých dospělých.

Klíčová slova: partnerské soužití, manželství, singles, nesezdané soužití, mladá dospělost, oddělené soužití

ABSTRACT

This thesis deals with young adults' preferences about life partnership types. It deals with the historical development of partnership and its forms. In the last chapter of the theoretical part, young adulthood is also defined in terms of developmental theories and through changes which one undergoes in this period. The empirical part is based on a questionnaire. The aim of the thesis is to find out what type of life partnership young adults prefer.

Keywords: partnership, marriage, singles, cohabitation, young adulthood, living apart together

Děkuji PhDr. Heleně Skarupské Ph.D. za vstřícný přístup ve vedení diplomové práce. Její odborné rady a věcné připomínky mi byly velkým přínosem.

Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a trpělivost, kterou mi věnovali při zpracování této práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VÝVOJ PARTNERSKÉHO ŽIVOTA	11
1.1 STAROVĚK.....	11
1.2 STŘEDOVĚK.....	13
1.3 MODERNITA	17
2 FORMY PARTNERSKÉHO SOUŽITÍ	23
2.1 MANŽELSTVÍ.....	23
2.2 NESEZDANÉ SOUŽITÍ - KOHABITACE	28
2.3 BEZ STÁLÉHO PARTNERA TZV. SINGLES	30
2.4 HOMOSEXUÁLNÍ SOUŽITÍ, REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ	33
2.5 ODDĚLENÉ SOUŽITÍ PARTNERŮ/MANŽELŮ TZV. LIVING APART TOGETHER (ZKRÁCENĚ LAT) NEBO TAKÉ MINGLES	36
3 MLADÁ DOSPĚLOST Z POHLEDU VÝVOJOVÝCH TEORIÍ	38
3.1 PROMĚNY V MLADÉ DOSPĚLOSTI.....	39
3.2 DŮLEŽITÉ MEZNÍKY V OBDOBÍ MLADÉ DOSPĚLOSTI.....	46
II PRAKTICKÁ ČÁST	48
4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	49
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY, CÍLE A HYPOTÉZY	49
4.2 TECHNIKY SBĚRU DAT	50
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	52
4.4 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ	54
5 ANALÝZA DAT	56
6 INTERPRETACE DAT	64
7 DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	68
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	78
SEZNAM TABULEK	79
SEZNAM GRAFŮ	80
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá preferencí typů partnerského života mladých dospělých.

Dnešní společnost se stále mění, vyvíjí určitým směrem, také rodina prochází nepřetržitým vývojem. Proto otázkou této práce je, zda mladí lidé stále lpí na tradiční formě soužití - manželství či od tohoto upouštějí a raději volí jiné formy partnerského soužití. Forma soužití, kterou si mladí dospělí zvolí, se stane základem pro rodinu. Stane se primárním prostředím dalšího jedince, které ho bude ovlivňovat v největší možné míře. A našim cílem je nastínit, jakým směrem se bude trend soužití vést.

Teoretická část této diplomové práce se bude skládat ze třech hlavních kapitol. V první kapitole se budeme zabývat historickým vývojem partnerského soužití, které vychází z výzkumů a odborné literatury. V druhé kapitole budou vymezeny formy partnerského soužití a to manželství, soužití nesezdaného páru, žití sám bez stálého partnera tzv. singles, oddělené soužití a registrované partnerství případně homosexuální soužití. Poslední a závěrečnou kapitolou této práce bude definování mladé dospělosti z pohledu vývojových teorií a změn, které se v tomto vývojovém období vyskytují.

V praktické části této práce budou vymezeny výzkumné cíle, otázky a z nich vyplývající hypotézy. Dále bude vymezen výzkumný soubor, techniky sběru dat, vyhodnocení dotazníkového šetření, poté budou zodpovězeny výzkumné otázky a také splněny výzkumné cíle, které mají za úkol zjistit preference typu partnerského života mladých lidí. V neposlední řadě budou ověřeny či vyvráceny hypotézy, které se zaměřují na to, zda existuje souvislost mezi preferencí typu partnerského života v závislosti na typu rodiny, ve které respondent vyrůstal. Poslední kapitola bude věnována interpretaci dat, kde shrneme získaná a vyhodnocená data.

V rámci uplatnění oboru sociální pedagogiky se zabýváme především vztahem jedince a prostředí, do kterého spadá rodina (jakožto primární prostředí), partnerskými vztahy a proto je žádané, aby se pracovník orientoval v aktuální situaci ohledně preferencí partnerského soužití.

Jak už bylo řečeno cílem a zároveň přínosem této práce je získat co možná nejobjektivnější poznatky o tom, jakou formu partnerského soužití si v dnešní době mladí lidé volí, nebo o jaké formě soužití uvažují. Také nás bude zajímat, jak je v jejich volbě ovlivňuje typ

rodiny, ve které vyrůstali jakožto primární prostředí respondenta. A také zda existují rozdíly v jejich preferenci partnerského soužití a spokojenosti ve vztahu.

Rodina a její alternativy procházejí neustálým vývojem, tak jako společnost samotná. Přináší nám to nové otázky i v oblasti partnerství.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ PARTNERSKÉHO ŽIVOTA

Manželská jednotka, jak se mnoho dnešních historiků shoduje, mohla existovat i v tradičních společnostech „lovců a sběračů“, jako jsou třeba Křováci. Společnost jako taková je ovlivněna mnoha ekonomickými, společenskými a politickými faktory. (Otis-Court, 2002) Ridley (2007) uvádí, že v rámci lovecko-sběračských společností se neseťkáme s jinou než příležitostnou polygamií a instituce manželská je všudypřítomná. Středobodem lidského života v rámci tlupy je nukleární rodina (muž, žena a jejich děti). Manželství je převážně institucí pro výchovu dětí a otec na sebe bere alespoň část rodičovských povinností, byť by to byla pouze starost o potravu.

1.1 Starověk

Římskoprávní pojetí manželství

Dle Veselé (2003) římská rodina neboli familia byla chápána poněkud vzdáleně dnešnímu pohledu na více či méně trvalé uskupení jisté skupiny osob, svázaných zpravidla pokrevními vztahy. Římská rodina byla pojímána nejen jako společenství osob, ale jako jednota osob i majetku. Dominantní postavení v této rodině měl otec. Tím mohl být pouze muž, dospělý Říman, který není právně svázaný s původní rodinou. Uzavřel-li takový muž manželství a narodili se v tomto svazku děti, vznikala tím skutečná římská rodina. Manželství bylo Římany chápáno jako svazek uzavíraný v zájmu muže. Manželství mělo zabezpečit trvání rodu. Pro existenci manželství se vyžadoval úmysl muže si vzít ženu a mít ji jako manželku a matku legitimních dětí. Mocensko-právní pouto spočívalo ve 3 okruzích práv a povinností:

1. Moc nad manželkou. Dle toho zda tuto moc manžel získal, se rozlišovalo manželství na manželství přísné a manželství volné. V manželství přísném se manželka stala jak osobně tak majetkoprávně zcela podřízena manželovi. V manželství volném si žena zachovala majetkovou nezávislost na manželovi.
2. Otcovská moc tzv. patria potestas – jediným pánem nad dětmi byl otec. Tato moc vznikala narozením dětí v řádném manželství, osvojením nebo uznáním vlastních dětí, které se narodili mimo manželství.
3. Ovládání osob, které se nacházely v rodině dočasně z nejrůznějších důvodů – tato moc spočívala též otci. Mohlo jít třeba o pachatele deliktů, kteří měli poškozenému uhradit spáchanou škodu, dlužníky či otroky.

Manželství bylo Římany chápáno jako společenský fenomén, faktický stav, který s sebou nese právní účinky. Právo regulovalo některé předpoklady vzniku manželství. Římské manželství mohly uzavřít pouze osoby s římským občanstvím, dále byla požadována dospělost, duševní zdraví a souhlas otce rodiny. Římské právo stanovovalo také spoustu překážek manželství jako příbuznost partnerů, vztah poručenství či zákaz sňatků z důvodu příslušnosti k jiné společenské či náboženské vrstvě. (Veselá, 2003)

Co se týká zániku manželství, tak přirozeně zanikalo smrtí jednoho z manželů. Mohlo také končit i tím, že manžel ztratil způsobilost k manželství, např. upadl do otroctví a tím přestal být subjektem práva (podle práva se stal pouhou věcí). Dokonce už Římané znali institut rozvodu. Římský rozvod nebyl právním úkonem ani soudním výrokem. Manželství vznikalo prakticky neformálně vůlí manžela žít s manželkou jako s matkou legitimních dětí, tak manželství mohlo zaniknout neformálně ztrátou této vůle. Tuto formu zániku manželství (rozvodu) brzdily pouze dobré mravy nebo povinnost vrátit věno. Další formou zániku manželství a nejběžnější formou bylo, že manželku pro nějaké závažné provinění (například pro nevěru) vyhnal ze svého domu. Po reformách, zejména v době křesťanství, nastalo zpřísnění ve výčtu těchto důvodů, které rozvod ospravedlňovaly. (Veselá, 2003)

Homosexuální soužití

V Babylonské říši byla homosexualita odsuzována a Chamurapiho zákoník ukládal trest za homosexuální styk kastraci. Ve starověkém Egyptě nebyla považována za společensky pozitivní, ale byla tolerována. V Řecku byla homosexualita široce akceptována a mnohdy dokonce státně podporována. Starší Řekové měli zálibu v namlouvání mladíků. Mít mladého chlapce bylo považováno za znak mužnosti. Řecká pederastie znamenala vztah s chlapcem ve věku asi 14 - 25 let. Pro chlapce bylo ctí mít staršího přítele tzv. patrona, zvláště jednalo-li se o osobu společensky významnou (Homosexualita v dějinách © 2008) Nešlo zde ale jen o chtíč, ale starší Řekové milovali jejich intelekt a krásu ducha. Řekové totiž věřili, že předávání moudrostí z generace na generaci se daří nejlépe přes náklonnost a lásku staršího moudrého muže (Pondělíčková-Mašlová, Raboch, 2005). Starší muži tak předávali své znalosti a vědomosti mladým milencům. Ti poté snadněji dosahovali vedoucích rolí v hospodářství, umění či státě. Právě tímto způsobem Platón předal svou Akademii, založenou v roce 387 př. n. l. a fungovala dalších osm století, kdy šířila vzdělanost. Vztah mezi staršími Řeky a mladíky nebyl založen pouze na těchto pohnutkách. Svou roli zde hrál

také určitý narcismus stárnoucích mužů a také materiální výhody plynoucí z tohoto vztahu. Neboť mladíci bývali často staršími vydržováni či bohatě odměňováni. (Janošová, 2000) Dle Pondělíčkové-Mašlové a Rabocha (2005) to bylo také způsobeno tím, že v době starověkého Řecka nebyla ženám přiznána sociální ani sexuální rovnocennost. Tudíž s nimi nemohli hovořit a filozofovat jako s mladíky.

Středověký Řím byl více konzervativní. Oproti Řecku, kde byla nahota běžná a přirozená, tak Římané se více zahalovali. Mužům byla vštěpována nadřazenost. Homosexualita byla upravena zákonem pouze na styk s vlastním otrokem. Jiná forma homosexuality byla trestná. Díky vlivu Řecka přejali a modifikovali Římané svou kulturu. Muži se o sebe začali více starat, dokonce se zdobili podobně jako ženy a láska k chlapci se na určitou dobu stala módní záležitostí. (Historie homosexuality © 2019) Janošová (2000) zmiňuje, že si Římané postupně začali uvědomovat, že zženštilost může být zrádná. Homosexualita byla určitou dobu trpěna jako tzv. řecký zvyk, ale postupně začala být brána jako důkaz nedostatku mužnosti. Lesbická láska byla v tuto dobu téměř neznámá, což bylo dáno především méněcenným postavením ženy ve společnosti.

1.2 Středověk

Manželství

Pravidla manželského práva ve středověku v našich zemích nacházíme již v dekretech z roku 1039 - Dekreta Břetislavova. Podle těchto dekretů bylo manželství postaveno zcela pod kontrolu církve a bylo v mnoha ohledech podobné římskoprávnímu pojetí manželství. Již v této právní úpravě byla zdůrazňována zásada monogamie a nerozlučitelnosti manželství za života manželů. Formou vzniku bylo slavnostní přivolení před církví. Bylo stíháno cizoložství žen a rozhodování manželských sporů bylo svěřeno církevním soudům. Spory se nejčastěji týkaly nedodržení manželského slibu (často se takto soudili muži, kteří si vynucovali sňatek nebo alespoň odstupné od bohatých nevěst), spory o neplatnost manželství nebo rozvody. Rozvod manželství umožnil časem až protestantismus. V manželství byla vyžadována naprostá věrnost manželky vůči manželovi a její cizoložství mohlo být stíháno nejen soudem, ale i svémocí manžela. Ten měl právo nevěrnou manželku i zabít. (Veselá, 2003)

Manželské právo majetkové zahrnovalo také věno jako jednu z institucí. Věno je představováno jakýmkoli majetkem, penězi nebo statky, které se stávaly vlastnictvím manžela. Manžel mohl s tímto věnem neomezeně disponovat. Zvláštním případem věna je věno vdovské, které připadlo ženě po smrti manžela. (Veselá, 2003)

Děti byly z pohledu práva plně podřízeny otci. Církev ovšem činila podstatné rozdíly mezi dětmi manželskými či nemanželskými. Nemanželské děti nepatřily do otcovy rodiny a neměly v ní dědické právo, nesměly nabývat nemovitosti, učit se řemeslům a podobně. (Veselá, 2003)

V průběhu středověku také ale došlo ke změně vnímání postavení ženy. Začíná se oceňovat rodokmen, který přikládá velký význam výběru manželky. Žena jakožto dcera uplatňovala své dědická práva. Oprávněným dědicem se již nestával bratr manžela, ale pokud neměl mužské potomky, tak dcera. A jako matka, žena bránila práva svých dětí proti příbuzným z otcovy strany. Žena hrála významnou roli ve vytváření a upevňování spojení v rámci sňatku. Začátek křesťanského středověku byl znám pro své nepřátelství vůči ženě (tzv. misogynii). Ženě byla připisována veškerá špatnost a tato tendence je dle Otise-Courta (2002) spíše jakousi nepřiměřenou reakcí na příliš silnou mocenskou pozici ženy.

Do 12. století církev vypracovala a zformulovala soustavu manželského práva. Církev definovala jedinou platnou formu vzniku manželství a to vzájemným svobodným souhlasem muže a ženy. Manželství tedy alespoň teoreticky záviselo na osobním souhlasu partnerů. Církev se snažila zabránit uzavírání tajných sňatků zavedením a ustanovením ohlášek a svatebního obřadu. Tajné sňatky byly ovšem považovány za platné, jelikož církev tyto svazky nepopírala. Pokud bylo žádáno o potvrzení tajného sňatku, církevní soud ověřil, zda manželství odpovídalo zásadě svobodného souhlasu a sňatek potvrdil. Pokud bylo prokázáno uzavření sňatku pod nátlakem, soud tento sňatek zrušil. (Otis-Court, 2002)

Křesťanské manželství se dle Otise-Courta (2002) vyznačovalo univerzálností. Každý křesťan se směl oženit, ať už byl svobodný, nesvobodný či polosvobodný. Byl-li jedinec nevolníkem, sňatek podléhal souhlasu jeho majitele. Tvzení, že každý jedinec má právo na sňatek, potvrdil Tomáš Akvinský právním argumentem, že přirozené právo na manželství má přednost před pouze lidskými zákony jako je nevolnictví. A církev za uzavření manželství svých poddaných vybírala poplatky.

Křesťanské manželství založené na trvalé monogamii přinášelo také ideál vzájemné věrnosti. Cizoložství muže už nebylo mravně „neutrální“. A případná nevěra ženy už

nemohla být důvodem k jejímu zapuzení. Svobodný souhlas partnerů, zásada pro vznik manželství, zdůraznila hodnotu manželství jako trvalého citového vztahu. Později je manželství vyjádřením lásky. Lásky, manželská náklonnost a přátelství vymezovaly rovněž církevní představy o hodnotách manželství v průběhu a ke konci středověku. Tomáš Akvinský kvalifikoval manželství jakožto nejvyšší stupeň přátelství. Podobně celá řada teologů zdůrazňovala aspekt lásky a přátelství v manželství (teologicky odvozováno z obrazu stvoření člověka: Eva byla vytvořena z Adamova žebra, nejbližší srdci, odtud jejich vzájemná rovnost, láska a přátelství). (Otis-Court, 2002)

Veselá (2003) uvádí jako první významnou legislativní změnu v zemích Koruny české, která proběhla v roce 1781, kdy byl vydán toleranční patent. Tento patent mimo jiné povolil činnost evangelickým církvím a povolil sňatky mezi evangelíky a katolíky. Následující rok byla zrušena závaznost zásnub. V roce 1783 byl vydán manželský patent Josefa II., který provedl další změny v oblasti práva. Rozhodování manželských sporů již nenáleželo církevním soudům, ale tato působnost byla přenesena na soudy státní. Tím byla zrušena církevní jurisdikce v manželských sporech. Tento patent také přinášel odlišnou úpravu manželského práva pro příslušníky různých vyznání. Do určité míry tím respektoval názory jednotlivých církví. V posledních dvou letech vlády císaře Josefa II. (1787) vešel v platnost patent, který zrovnoprávnil manželské a nemanželské děti a to zejména co se týče dědického práva a nově upravil také institut poručenství.

Dle Veselé (2003) bylo manželství v rakouském Všeobecném občanském zákoníku z roku 1811 koncipováno jako svazek dvou nerovnoprávných subjektů, kde žena měla podřízené postavení. Muž byl prohlášen za hlavu rodiny a i žena měla být podřízena jeho moci. Žena musela muži pomáhat v hospodářství, obydli a plnit jeho nařízení. Pro zánik manželství byly stanoveny možnosti a to prohlášením manželství za neplatné, smrtí jednoho manželů, prohlášením jednoho z manželů za mrtvého anebo mohlo být zrušeno rozlukou. V možnosti rozluky je to rozdílné dle náboženského vyznání manželů. Rozluka byla ale pro katolíky možná až po roce 1919. V zákoníku měl muž stále výsadní postavení v rodině, i co se dětí týče – muž dával dítěti jméno, rozhodoval o výchově dětí a v případě rozluky patřily děti otci.

Homosexuální soužití

Pohled na homosexualitu byl ve středověku ovlivněn křesťanstvím, jehož názory vycházely z Bible (1991), kde se doslova píše - „Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost.“

S nástupem křesťanství se společnost obrátila ke konzervativnějšímu pojetí lidské společnosti. Sex byl určen pouze k rozmnožování a homosexualita byla považována za jeden z největších hříchů. (Historie homosexuality © 2019) Weiss (2010) uvádí, že v době středověku bylo homosexuální chování nejčastěji nazýváno jako sodomie a často bylo trestáno smrtí. Trest smrti byl zaveden v druhé polovině 13. století ve většině Evropských zemí. I přes hrozící tresty se homosexualita objevovala i v těchto dobách, i u mužů, kteří jinak preferovali heterosexualitu. Vlivem křesťanství bylo podmínkou manželství, že dívka byla pannou a muži se ženili kolem třicátého roku věku. Tudíž mnoho mužů se do uzavření manželství chovalo homosexuálně. Před možností výběru prostitutky je k tomu vedla například finanční stránka, protože prostituce byla nákladnou záležitostí. (Historie homosexuality © 2019). Janošová (2000) uvádí jako první zmínku o homosexualitě v Čechách z doby Karla V., který vydal tzv. Karolinský trestní kodex, dle kterého byla homosexualita krutě trestána. V období renesance došlo k jistému uvolnění, kdy se lidé začali vracet k předkřesťanským ideálům a i někteří významní muži se rozhodli dát veřejně přednost mladým mužům. I v tomto období ale stále docházelo ke konfliktům s církví a jejími postihy. (Janošová, 2000) Badinter (2005) uvádí, že od 18. století se v souvislosti s homosexuály mluvilo méně o sodomitovi a více o pederastovi či zvrhlíkovi. V tuto dobu přestala být homosexualita zločinem, ale stala se „pouhým“ přestupkem. Janošová (2000) tvrdí, že ke zmírnění trestnosti homosexuality v českých zemích došlo v rámci zákona, který vydal Josef II. a zmínil tak trest za homosexuální styky na vězení. Na konci 19. a počátek 20. století se začaly opět objevovat známé osobnosti, které přestaly tajit své homosexuální zaměření. Mezi tyto osobnosti patřil například Oscar Wild či Arthur Rimbaud. (Janošová, 2000)

Termín homosexualita byl podle Weisse (2010) použit již v roce 1869, oproti tomu termín heterosexualita byl poprvé použit v roce 1923, kdy kladl důraz především na reprodukční složku.

1.3 Modernita

Manželství

První Československá republika

Konec první světové války přinesl rozpad monarchie, vznik Československého státu a také reformu manželského práva, jakožto součást občanského práva. Občanské právo prošlo mnoha novelami a úpravami. Po množství změn, kterými manželské právo prošlo v době monarchie, české země zdědily stav, kdy rodinné právo bylo převážně v zajištění církevních ustanovení občanského práva, což mělo za následek mnohé komplikace. Přes všechny těžkosti byl návrh občanského zákoníku včetně rodinného práva po několika letech kodifikace projednán ve výborech a komisích, když mnichovský diktát v roce 1938 tyto práce přerušil. (Veselá, 2003)

Protektorát Čechy a Morava

V rámci Protektorátu Čechy a Morava se rozlišovaly 3 skupiny obyvatel a to politicky i právně plnoprávné německé říšské občany, Čechy, kterým byla udělena protektorátní příslušnost a dále pak skupina bezprávných občanů, na které se vztahovaly rasistické předpisy známé jako norimberské zákony (cikáni, židé, homosexuálové). Toto rozdílné právní postavení mělo vliv i na změny občanského (rodinného) práva. Pro formu sňatku bylo použito německého práva v případě, že muž byl německým státním příslušníkem a muselo být uzavřeno před německým stavovským úředníkem. Bylo vydáno nařízení, které zakazovalo protektorátním příslušníkům uzavřít manželství s osobou židovského původu. Výjimku mohl poskytnout pouze ministr vnitra. Nařízení také zakazovalo mimomanželský pohlavní styk mezi Židem a protektorátním příslušníkem, který nebyl Žid nebo židovský míšenec se dvěma židovskými prarodiči. Sankce za porušení nařízení bylo stanoveno od 1 roku až 15 let v žaláři. Zákonodárci se tak snažili prosadit říšské představy o zachování tzv. čisté rasy. (Veselá, 2003)

Poválečné období

Po skončení války vznikla nová legislativa země a s tím i nový rodinný zákoník (již vyňatý z občanského zákoníku, z. č. 265/1949 Sb., zákon o právu rodinném), s účinností od 1. 1. 1950, který přinesl v této oblasti mnoho změn. Bylo zákonně stanoveno stejné postavení

mužů a žen v rodině i ve společnosti, stejný přístup ke vzdělání, k úřadům i hodnostem. Manželství, rodina a mateřství bylo postaveno pod ochranu státu. Nově bylo přijato prohlášení o odstranění jakékoliv diskriminace dětí a zrovnoprávnění všech dětí bez ohledu na jejich původ, aby byla zajištěna jejich výživa a výchova ze strany rodičů.

V rodinném zákoníku se stanovilo, jakým způsobem mohl být uzavřen sňatek - musel být uzavřen před věcně a místně příslušným národním výborem. Dále zákon stanovil čtyři zákonné překážky pro vznik manželství a to: bigamie, příbuzenství v pokolení přímém, vztah mezi sourozenci jakož i mezi osobami sešvagřenými v prvním pokolení. Podmínkou pro vstup do manželství bylo duševní zdraví obou budoucích manželů, dostatečný věk obou partnerů (18 let). V některých výjimečných případech soud povolovat snížit tuto hranici na 16 let věku. V rodinném kodexu také byla odstraněna zásada nadřazenosti manžela jako hlavy rodiny a zdůraznila rovnocenné postavení obou rodičů v poměru k jejich dětem. (Veselá, 2003)

Život v socialistickém Československu a partnerské soužití před rokem 1989, tedy od roku 1948 do roku 1989

V té době bylo povinností každého občana pracovat, což zavedla ústava z roku 1948 – právo na práci. Do pracovního poměru vstupovali všichni jedinci schopni práce včetně matek malých dětí, které neprokázaly, že manžel je uživí nebo že mají z čeho žít. Pokud toto prokázaly, mohly pečovat o děti doma. Lidé nežili v nejistotě a strachu ze ztráty zaměstnání, nezaměstnanost v podstatě neexistovala. Tento způsob života vedl k nepatrným rozdílům životní úrovně u nejrůznějších skupin obyvatelstva. Společnost se také snažila vytvářet mladým lidem podmínky usnadňující nejen založení rodiny, ale také péči o děti v případě zaměstnání obou rodičů a to zejména od počátku 70. let. Součástí tehdejšího sociálního systému bylo zřizování jeslí a mateřských škol, prodlužování mateřské dovolené, poskytování novomanželských půjček s nízkým úrokem, dotování cen potravin a dětského zboží. Tento systém byl však součástí politiky vytváření sociálních jistot, který měl odvést mladé lidi od angažování se v politické činnosti. (Fialová, 2000)

Fialová (2000) se též vyjadřuje k otázkám partnerského soužití. Stát dotoval družstevní i individuální výstavbu, dotoval nájemné a při přidělování bytů upřednostňoval mladé rodiny s malými dětmi. Téměř po celou dobu se Československo v době socializace potýkalo s přetrvávajícím nedostatkem bytů a mladí manželé tak byli nuceni žít na počátku rodinného

života společně s rodiči jednoho z partnerů, a to někdy i několik let. (Fialová, 2000) I přesto dle Fialové (2000) uzavíralo manželství téměř 90% mladých mužů a 96% mladých žen a to často v mladém věku. Svobodným nevěstám dle Fialové (2000) bylo v 80. letech průměrně 21,7 let a svobodným ženichům pak 24,5 let. Z toho vyplývá nízký podíl osob svobodných či osob žijících v nesezdaném soužití. Nejspíše díky zavedenému systému přidělování bytů, veřejnému mínění či dalším výhodám tehdejší sociální politiky bylo preferováno manželství a nedošlo k nárůstu nesezdaného soužití u mladých lidí. (Fialová, 2000)

Život po roce 1989 – demokratická republika

Po roce 1989, kdy nastal politický obrat, došlo ke změně v myšlení a chování obyvatelstva ve všech směrech společenského života. Tuček (2003) poukazuje na to, že na změny demografického chování měla zásadní vliv zejména hospodářská a sociální situace. Významnou změnou bylo zejména snížení sňatečnosti, coby výraz odkládání vstupu do manželství do vyššího věku. Následně byl výrazný pokles porodnosti na úroveň, která u nás do té doby nebyla zaznamenána. Také dochází k postupným změnám v postavení manželství, v postavení rodiny a zejména v postavení dětí v pořadí životních plánů. Život s partnerem bez sňatku se stává pro mladé dospělé obvyklou formou soužití, ale rodičovství je stále spojováno s manželstvím. Tuček (2003) uvádí, že 55% populace do 29 let sdílí názor, že děti by se měly rodit pouze do manželství. To reálně znamená, že svobodné matky uzavírají alespoň dodatečně sňatek s otcem svého dítěte. Změna se týká nejen nízké sňatečnosti, ale také zvyšující se rozvodovosti. Nestabilní jsou hlavně manželství uzavíraná v mladém věku, vzrůstá také počet rozvodů manželství středního a staršího věku. (Tuček, 2003) Dle Rabušice (2006) vzrůstá počet párů žijící v nesezdaném soužití, ale také poukazuje na to, že provedené analýzy ukazují, že mladí dospělí v ČR neodmítají sňatek jako takový. Uzavření sňatku je stále důležitou součástí jejich plánů pro život, ale značná část mladých dospělých počítá s tím, že před uzavřením sňatku budou žít se svým partnerem/partnerkou v tzv. manželství na zkoušku, neboli v nesezdaném soužití. (Rabušic, 2006)

Homosexuální soužití

Dle Janošové (2000) Diskriminace homosexuality ve fašistickém Německu začala v roce 1933 uzavřením některých gay-podniků. Od roku 1934 začaly vznikat tzv. „růžové seznamy“. Nacistická ideologie vinila gaye z „promrhávání rozplozovací síly mužů“. Z toho důvodu došlo také k několika vyloučení z řad SS. Do roku 1940 se homosexualita trestala kastrací nebo transportem do koncentračního tábora, kde byli muži označeni růžovým trojúhelníkem. Homosexuálové se pak mnohdy stávali objekty lékařských experimentů, mučení a kastrací. Po ukončení 2. světové války došlo postupně k dekriminálnímu homosexualitě.

Docházelo u odborníků k opouštění vnímání homosexuality jako hříšnosti a začali hledat pro fenomén homosexualitu lékařská označení. Homosexualita byla označena za nemoc. Myšlenku, že homosexualita je vrozená vyslovil dle Newtona (2009) Karl Heinrich Ulrichs, německý spisovatel, který byl sám homosexuálem. Ulrichs se ke své homosexualitě přiznal a podněcoval další homosexuály k tomu, aby svou orientaci přiznali. (Historie homosexuality © 2019). Fanel (2000) uvádí, že na začátku 20. století mnoho homosexuálů vidělo východisko v emigraci. Mnoho z nich si vybralo Ameriku jakožto zemi neomezených možností a zaslíbené svobody. Bohužel ani emigrací nenašli klid. Amerika vnímala homosexualitu též jako „zločin proti přírodě“ a tak se i tady dostalo mnoho jedinců do vězení. Jednalo se o tresty v rozmezí 5 – 20 let ve vězení. (Fanel, 2000) V 20. století postupně došlo k liberalizaci a došlo ke zrušení trestnosti homosexuality. Jedním z prvních států, ve kterých byla zrušena kriminalizace homosexuality, bylo právě Československo (Janošová, 2000). Rok 1961 přinesl reformu trestního zákona, která znamenala zlom v právním postavení gayů a lesbiček (Fanel, 2000). Styk osob stejného pohlaví, starších 18 let věku, již nebyl považován za kriminální čin. Tento krok ale neznamenal konec diskriminace homosexuálů - homosexuální projevy mimo soukromí byly stále posuzovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Janošová (2000) vysvětluje stále přetrvávající velké množství předsudků, špatnou informovanost veřejnosti a její negativní postoje byly zapříčiněny i tím, že téma homosexualita byla „tabu“. Bylo zakázáno otiskovat například seznamovací inzeráty, jinak hrozilo redaktorům nebezpečí trestního stíhání. Existovaly také seznamy gayů a lesbiček, aby s nimi mohla státní bezpečnost manipulovat. Z toho důvodu většina homosexuálně orientovaných raději uzavírala heterosexuální svazky. (Janošová, 2000) Po listopadu 1989 se situace začala opět měnit. V roce 1990 byl novelizován zákon z roku 1961, ve kterém byla zrovnoprávněna povolená věková hranice pro homosexuální

i heterosexuální styk na 15 let. V roce 1991 bylo založeno Sdružení organizací homosexuálních občanů neboli SOHO, jejímž smyslem je zajistit bezpečné sociální postavení homosexuálně orientovaným lidem. Následně od této doby začala být společnost o problematice homosexuality více informována i z médií (začaly být vydávány časopisy, publikace) a také začala být homosexualita zahrnuta do koncepce sexuální výchovy. Což především u mladší generace vedlo k narůstající toleranci k této minoritě. (Fanel, 2000)

Nesezdané soužití

Nesezdané soužití není zcela novým jevem. Rabušic (2001) uvádí, že z historického hlediska jsme se s ním setkávali již ve středověku. Známe je také z pozdějších let, kdy byly označovány jako sňatky dle zvykového práva.

Nesezdané soužití se objevovalo již u nevolníků a deklasovaných vrstev obyvatelstva. Nesezdané soužití jak jej známe v současnosti, se zrodilo ve Švédsku a Dánsku, kde je nejvíce rozšířeno, staví se tam i na úroveň manželství (oproti zemí jako USA, Anglie, Kanada, kde je to převážně chápáno jako chození a předstupeň sňatku). V západních zemích se tento druh soužití začal objevovat v 60. letech a jeho kořeny jsou spatřovány především ve změně moderní společnosti, jejíž součástí se stal růst participace žen na trhu práce a také růst jejich vzdělanosti. Ženy měly zaměstnání a byly jim tak garantovány sociální jistoty. Došlo ke změnám hodnot a změnám vytváření rodinných vztahů a rolí. Ve společnosti taktéž došlo k liberalizaci sexuálních norem, akceptaci předmanželského sexu a oddělení sexu od plození dětí, což je vnímáno jako důsledek vyvinutí spolehlivé antikoncepce. (Petrušek, Maříková, Vodáková, 1996)

V 2. polovině 80 let se tato forma soužití stala v západních zemích masovým jevem. Způsobilo to pokles sňatečnosti, zvýšilo průměrný věk žen a mužů vstupujících do prvního sňatku, čehož je důsledkem větší počet dětí rodičích se mimo manželství. (Petrušek, Maříková, Vodáková, 1996) U nás se trend volného soužití oproti západnímu světu opozdil. Možný (1990) toto přisuzuje jinému politickému zřízení a nedostatečné bytové situaci. Před pádem komunismu bylo důvodem k uzavření manželství snadnější získání státního bytu.

Možný (2008) uvádí, že na počátku 90. let se společnost stala otevřenou a i ekonomicky pozvedla možnosti mladých lidí – možnost podnikat, svobodně cestovat, univerzitně studovat. A to způsobilo, že sňatek a rodičovství přestalo být pro mladé lidi lákavé.

Tento jev způsobil pokles sňatečnosti a zvýšil průměrný věk mužů a žen při uzavření prvního sňatku. Měl také za následek velký počet dětí narozených mimo manželství. Toto dokládají výsledky ze Sčítání lidu, domů a bytů v ČR v letech 1991 až 2001. V tomto časovém rozmezí se počet kohabituujících párů zvýšil z 85 tisíc na 125 tisíc. (Český statistický úřad, © 2014)

2 FORMY PARTNERSKÉHO SOUŽITÍ

Tato kapitola je věnována oblasti partnerských vztahů. V závislosti na událostech 20. století, které změnily svět k nepoznání, jsou změny v této oblasti nepřehlédnutelné. Partnerské vztahy se zvláště v několika posledních desetiletích, tedy během života našich rodičů a také prarodičů, výrazně proměnily a jejich změnu můžeme považovat také za odraz širších celospolečenských proměn. Dramatický nárůst rozvodů, rozšíření nesezdaného soužití, stoupající počet nemanželských dětí či vzrůstající počet lidí, kteří chtějí žít bez stálého partnera. Toto vše jsou jevy, které reagují na změny společenského kontextu a zároveň vytvářejí podmínky pro tyto změny. (Katrňák, 2010)

2.1 Manželství

Americký antropolog Murphy (2004) a Veselá (2003) píšou o tom, že v každé společnosti existuje společensky uznávaný typ svazku mezi mužem a ženou, který se nazývá manželství. Murphy (2004) však upozorňuje, že ohledně definicí musíme být obezřetní, protože ne vše okolo nás můžeme zredukovat na jasně ohraničený předmět.

Definice manželství

Podle Bruggera (2006) člověk existuje jako muž a žena v rozdílnosti, která se neomezuje na tělesnost, nýbrž se vtiskuje a proniká do jeho celého duševního prožívání. Autor ve svém filozofickém slovníku definuje manželství jako zvláštní formu lásky, rozkvétající mezi mužem a ženou, kteří zakoušejí jako výzvu ke svobodnému rozvoji vzájemně si patřit a přijmout plné životní společenství.

Ze sociologického hlediska Giddens (2013) manželství definuje jako společensky uznaný a schválený sexuální svazek mezi dvěma dospělými jedinci. Jandourek (2012) manželství definuje jako právní vztah zavazující muže a ženu ke společnému životu. V západní společnosti je povolena pouze monogamie s vyšší mírou tolerance k rozvodu a uzavření nového manželství.

Z antropologického hlediska dle Skarupské (2006) je manželství komplexní jev, který obsahuje jak ekonomickou, tak i rituální dimenzi. Jedná se o společensky uznávaný sexuální

vztah mezi partnery, z nichž je alespoň jeden opačného pohlaví, o kterém je předpoklad, že se v průběhu trvání stane základem rodiny.

V rámci legislativního pojetí, dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, je manželství vymezeno jako trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví občanský zákon. Za hlavní účel tohoto svazku je řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.

Manželská láska dle Bruggera (2006) ve své přirozenosti vede k plození dětí a výchově dětí. Přitom ale společenství lásky manželů propůjčuje dostatečný smysl manželství, i když nelze očekávat potomstvo.

Vágnerová (2007) vymezuje manželství několika způsoby a to sociálně, psychologicky a fyzicky. Sociální vymezení definuje manželství jako malou sociální skupinu, která spojuje dvě cizí rodiny novým příbuzenským vztahem. Psychologické vymezení znamená, že si oba partneři definují svou příslušnost ke vztahu, aby si získali určité role a nastavili si životní styl. Fyzické vymezení znamená, že manželství má vymezeno nějaký čas a prostor, kdy spolu manželé sdílejí společné území (území domova) a také i časový úsek života, který stráví společně. (Vágnerová, 2007)

Existují různé typy sňatků a manželství, jak např. uvádí Skarupská (2006):

- a) Endogamie – znamená uzavírání sňatků uvnitř skupiny. V některých skupinách je tento sňatek přímo předepsán.
- b) Exogamie – tímto pojmem rozumíme uzavírání sňatků mezi příslušníky dvou cizích skupin.
- c) Monogamie – znamená sňatek jedné ženy s jedním mužem.
- d) Polygamie – tento pojem znamená pravý opak monogamie, to znamená, že polygamií rozumíme sňatek jedné osoby s více partnery. Polygamií můžeme dále dělit na polygynii (= více žen provdaných za jednoho muže) a polyandrii (= více mužů je ženatých s jednou ženou).
- e) Levirát – jeden z bratrů zesnulého manžela je povinen se oženit s jeho ženou, ale s ohledem na to, že děti budou považovány za potomstvo z prvního manželství. Zůstává tedy pouze náhradníkem svého bratra.
- f) Sororát – vdovec se žení se sestrou své zemřelé manželky.

Manželství můžeme dělit i dle typu rezidencí a to podle Giddense (2013) na:

- a) Matrilokální, kdy se novomanželé usadí někde poblíž rodičů nevěsty.

- b) Patrilokální, kdy se novomanželé usadí poblíž ženichových rodičů.
- c) Neolokální, to znamená, když se sezdaný pár přestěhuje od svých původních rodin do nové domácnosti na jiném místě.

Antropologové, např. Skarupská (2006) k těmto bodům připisují další dvě a to:

- d) Virilokální, kdy si manžel sám založí rezidenci.
- e) Avunkolokální, kdy se manželé usadí u bratra jedné z manželek.

Evropské manželství dle Giddense (2013) je založeno na ději romantické lásky. Široce se prosadil afektivní individualismus. Od párů se očekává, že budou svůj manželský vztah budovat na vzájemné náklonosti, jež vychází z osobní přitažlivosti a přesvědčení, že se k sobě hodí. Romantická láska byla v rozvinutém světě jako součást manželství „naturalizována“, spíše než za zvláštní rys moderní kultury se považuje za běžnou součást lidské existence. Realita se od ideologie ovšem liší. Důrazem na osobní uspokojení v manželství se zvýšilo očekávání, jež někdy nelze ani splnit, a to je i jeden z faktorů působících na rostoucí rozvodovost. Podle Katrňáka (2011) manželství bývalo spíše nástrojem, který umožňoval žít, přežít, vychovat děti a předat jim nabytý majetek a manželství bylo jednou z mála institucí, která umožňovala v rámci možností vést slušný život všem zúčastněným. Postupem času dochází k uvolnění ekonomické závislosti jedince na jeho rodině. Manželství je zde chápáno jako individuální rozhodnutí dvou lidí, kteří takto založí novou rodinu, než jako prostředek k přenosu rodinné tradice.

Rabušic (2001) poukazuje na to, že manželství bylo výrazným bodem životní dráhy každého jedince, dávalo status dospělosti, nezávislosti na rodičích. Také bylo spojeno s pravidelným sexuálním životem a rodičovstvím. To se v průběhu 70. a 80. let změnilo. V dnešní době se manželství dle Kreindla a Štípkové (2012) u mladších generací posouvají do vyššího věku a to nejen v důsledku prodloužené doby vzdělání, ale taky kvůli pozdějšímu načasování vzhledem k ukončení vzdělání a začátku placené práce.

Funkce manželství

Jako společenská organizace plní i manželství různé funkce. Nejčastější tři funkce, které jsou předkládány v odborné literatuře, např. Skarupská (2007) jsou:

- Sexuální - umožňuje realizovat manželům společensky schválené a uznané sexuální styky. Zajišťuje partnerům legální pohlavní styk.

- Ekonomická - zajišťuje základní potřeby člověka jako obživu, bydlení, bezpečí, ale také potřeby jako uspokojování volnočasových aktivit, rozvoj jedince. Vede ke vzájemné dělbě práce nejen v manželství, ale i v rodině, ke společnému vlastnictví nabytých během manželství.
- Právní - legalizuje pravidla společnosti pro manželství. Právně stanoví pravidla vztahů mezi manželi.

Samotné manželství vzniká dle paragrafu 656 - 661 zákona č. 89/2012 Sb., svobodným a úplným souhlasným projevem vůle snoubenců (to znamená muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství). Sňatečný obřad je veřejný, slavnostní a probíhá v přítomnosti dvou svědků. Sňatek může být občanský, kdy je projev vůle učiněn před orgánem veřejné moci v přítomnosti matrikáře nebo může jít o sňatek církevní, kdy zmíněný projev vůle může být učiněn před orgánem církve či oprávněné náboženské společnosti. Před uzavřením sňatku musí snoubenci předložit oddávajícimu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, ve kterém je uvedeno, že byly splněny všechny zákonné požadavky pro uzavření platného manželství. Snoubenci při obřadu prohlásí, jaké příjmení budou užívat a jaké příjmení budou mít jejich společné děti.

Zákonné překážky v uzavření manželství

Zákon č. 89/ 2012 Sb., uvádí v §672 - §676 podmínky, za jakých nemůže být manželství uzavřeno. Manželství nemůže uzavřít nezletilý, který není plně svéprávný. Ve výjimečných případech může soud povolit uzavření manželství nezletilému, který není plně svéprávný a dovršil 16 let věku. Manželství také nemůže uzavřít osoba, jejíž svéprávnost byla v této oblasti omezena. Sňatek nelze uzavřít s již vdanou ženou či ženatým mužem, ani osobou, která vstoupila do registrovaného partnerství nebo do jiného obdobného svazku uzavřený v zahraničí, který stále trvá. Dále jej nelze uzavřít mezi předky, potomky, ani mezi sourozenci. Totéž platí o příbuzenství vzniklých osvojením. Dále nelze uzavřít svazek ani mezi poručníkem, poručencem, ani dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno. (Česko, 2012)

Manželství se jako každá sociální instituce vyvíjí a nynější projevy reagují na současné kulturní a ekonomické podmínky. Proces vývoje se v průběhu několika desetiletí urychlil díky možnému vlivu a pozornosti médií a tím celé veřejnosti. (Rabušic, 2001)

Důvodem pro uzavření manželství je dle Vágnerové (2007) individuální rozhodnutí obou partnerů, který vyplývá z jejich vzájemného vztahu. Nejčastějším motivem je láska a touha po bezpečném zázemí. Citový vztah bývá hlavním důvodem, ale kvůli labilitě a proměnlivosti emoční vazby, není zárukou stability. Monogamie již není dána jako norma, ale je to spíše důkaz kvality vztahu. Mladí dospělí přistupují k manželství jako k instituci, zajišťující finanční jistoty, tak zabezpečení potomstva, které je podstatou právních majetkových vztahů. (Vágnerová, 2007)

Sňatečnost v datech

V roce 2017 v České republice uzavřelo sňatek celkem 52 567 osob, což je nejvíce od roku 2008. Počet sňatků měl od počátku 90. let 20. století klesající trend. Tento pokles se zastavil v roce 2013, kdy bylo evidováno nejméně sňatků (43,5 tisíce osob) viz Tabulka 1. (Český statistický úřad, © 2017)

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sňatků celkem	57 157	45 206	43 499	45 575	48 191	50 768	52 567

Tabulka 1 Sňatečnost

Průměrný věk mužů a žen při vstupu do prvního manželství se posouval do vyššího věku. Nejvíce vzrostl v první polovině sledovaného období, mezi lety 2012 – 2017 se měnil jen nepatrně, viz Tabulka 2. (Český statistický úřad, © 2017)

		2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Průměrný věk	Muži	31,2	32,3	32,3	32,3	32,4	32,2	32,2
	Ženy	28,6	29,6	29,8	29,8	29,8	29,9	29,8

Tabulka 2 Průměrný věk při vstupu do manželství

2.2 Nesezdané soužití - kohabitace

Giddens (2013) upozorňuje na to, že se v Evropě až donedávna obecně považovalo společné soužití mimo rámec manželství za něco skandálního, ale stále více se tento fenomén stává běžným. Dle Jandourka (2012) ekonomické a praktické důvody vedou spoustu párů k odkladu manželství a tím k životu v nesezdaném soužití. (Jandourek, 2012) V současné společnosti dávno není svatba podmínkou pravidelného sexuálního života a partneři v nesezdaném soužití zakládají i rodiny. (Rabušic, 2001) Šmolka (2002) uvádí, že existuje spousta výrazů, které popisují tento fenomén. Mezi tyto výrazy patří soužití bez svazku, faktické manželství nebo také žití na psí knížku.

Giddens (2013) používá pro nesezdané soužití pojem kohabitace. A podle něj to znamená, že dva lidé společně žijí v sexuálním vztahu, aniž by byli manželé.

Vágnerová (2007) o nesezdaném soužití mluví jako o volném soužití a projevem jsou potřeby trvalejšího a naplněného partnerství. Je také projevem paralelního vlivu protichůdné potřeby uchovat si nezávislost a odložit definitivní rozhodnutí. Proto je nesezdané soužití velmi přitažlivé a preferované mladou generací především jako dočasné řešení.

Občanský zákoník nesezdané soužití neupravuje. Nesezdané soužití můžeme ale definovat jako dlouhodobější faktické soužití dvou osob odlišného pohlaví, tvořící životní společenství. Z toho nám vyplývají určité znaky, a to:

- a) Soužití dvou osob odlišného pohlaví.
- b) Fakticita soužití – nejedná se o vztah, jehož existence by byla stvrzena právem.
- c) Dlouhodobost soužití.
- d) Tvorba životního společenství. (Nesezdané soužití a jeho právní aspekty © 2018)

Rabušic (2001) hovoří o čtyřech podobách nesezdaného soužití:

1. Soužití porozvodové – soužití lidí, kteří již prošli rozvodem.
2. Soužití snoubenecké – nastává u partnerů, kteří hodlají v blízké či vzdálenější budoucnosti vstoupit do svazku manželského.
3. Soužití dočasné – jde o soužití mladých lidí, kteří teprve začínají svou milostnou dráhu a nepomýšlejí na manželství.
4. Soužití namísto manželství – jde o soužití partnerů, kteří nemíní uzavřít manželství. Můžeme hovořit o formě vztahu, ve kterém se rodí děti.

Nesezdané soužití je soužití individualizované, orientované na seberealizaci každého z partnerů. Jde o soužití umožňující pocit individuální svobody a výrazné osobní identity. (Rabušic, 2001)

Fialová (2000) poukazuje na to, že mladí dospělí mají potřebu sňatek odložit na pozdější dobu, ale také strach z rozvodu je přiměl vytvořit novou formu partnerského vztahu. Častým impulzem ke sňatku je pak otěhotnění ženy či plánování rodiny. V nesezdaném soužití se partneři lépe přizpůsobí životu ve dvou. Mají možnost volby, přičemž soužití většina mladých lidí nepovažuje za konečné. Dále Fialová (2000) uvádí čtyři různé úhly pohledu na nesezdaná soužití. Za prvé je to pohled idealistů, kteří se domnívají, že manželství je nikterak neomezuje a ochotně do svazků vstupují. Druhý pohled je pohled individualistů, kteří si uvědomují, že se musí navzájem podřizovat. Omezovat se však nechtějí, sňatek příliš ochotně neuzavírají. Třetí skupina tzv. realisté si uvědomují, že vstupem do manželství přijdou o část své svobody, ale jsou ochotni tuto cenu zaplatit. Poslední skupinu představují jedinci, kteří si myslí, že by je manželství neomezilo v otázce osobní svobody, ale stejně by je uzavřít nechtěli. Šmolka (2002) uvádí některé z mýtů o výhodě „manželství na zkoušku“. Tedy společné soužití bez svazku, které je vnímáno jako dočasný stav před manželstvím. Představa, že bude takto prověřený vztah trvalejší a bude stát na pevnějších základech, zní dokonce logicky. Žádný výzkum ale zatím neprokázal, že by manželství, jimž předcházelo soužití na zkoušku, byla stabilnější než jiná.

Legislativa nesezdaného soužití

Zákon nesezdané soužití neupravuje ani nepojmenovává. Dle Hladíka (1996) osoby žijící v nesezdaném soužití se nazývají druh a družka. S těmito pojmy se můžeme setkat v jiném právním odvětví, například v trestním právu. V nesezdaném soužití nemůže vzniknout majetkové společenství podobné jako v manželství. Druh a družka získávají majetek pouze dle svého individuálního vlastnictví. Mohou se stát spoluvlastníky určité věci. Ohledně majetkových vztahů mohou mezi sebou uzavřít smlouvu, ale nemusí. Mezi partnery není stanovena ani vyživovací povinnost. Po úmrtí jednoho z nich může partner dědit z titulu, že žili ve společné domácnosti po dobu minimálně 1 roku, ale na prvním místě jako dědici jsou děti. (Hladík, 1996)

Důvody vzniku nesezdaného soužití

Renzetti a Curran (2005) uvedli jako první z důvodů pro žití v nesezdaném soužití tzv. „manželství na zkoušku“, kdy pár může spolu žít jako v manželství, ale nemusí se zavazovat právně. Tento typ uplatňuje většina mladé generace. Není ovšem výjimkou, že nesezdané soužití se změní ve stálé. Mezi nejčastější důvody k odkladu manželství patří pozitivnější postoj společnosti k samostatnému životu. Dalším důvodem je větší nechutenství k manželskému statusu a to díky vlivu velkého počtu rozvodovosti a výskytu domácího násilí. Také rozšíření používání antikoncepčních prostředků, díky kterým se zmenšil počet sňatků z důvodu nechtěného otěhotnění. Renzetti a Curran (2005) uvádí finance jako jeden z nejzávažnějších důvodů mladé generace pro odklad manželství. Velkou roli zde hraje nezaměstnanost, příspěvky na dítě a také omezený počet míst, které jsou schopny zajistit dostatečný příjem pro vznik vlastní domácnosti u mladé generace.

Prokop (2012) uvádí jako důvod pro stoupající věk snoubenců právě ekonomickou krizi. Mladé generace déle studují, čekají na stabilní pracovní místo a spoří finance pro založení rodiny. Vstup do manželství přináší jasně dané podmínky pro pobírání sociálních dávek. Oproti tomu, matky samoživitelky pobírají příplatky a zvyšují tak svůj příjem oproti ženám žijícím v manželství. Prokop (2012) vidí jako další příčinu nesezdanosti také špatnou zkušenost z předchozího vztahu, kdy se jedinec na základě takové zkušenosti nechce tak striktně vázat.

Dnešní společnost nevyvíjí nátlak na partnerské dvojice, aby vstoupili do manželství. Naopak má větší toleranci a pochopení pro tento typ soužití. Nesezdané soužití ale nemá majetkové a další výhody plynoucí z manželství a z právního hlediska je soužití nesezdané spíše nevýhodné. Ovšem výhody jako vyšší příspěvky od státu mohou výskyt nesezdaných párů navyšovat. (Prokop, 2012)

2.3 Bez stálého partnera tzv. singles

V moderní společnosti existují kromě manželství a kohabítace další formy intimního životního stylu. Jedním z těchto dalších forem, jak uvádí Rabušic (2001) je soužití, které je v podstatě nesoužití. Jde o stav, kdy žena či muž zůstávají trvale svobodní. V minulosti tuto formu můžeme znát pod pojmy staromládenectví (používající se pro muže) a staropanenství (používající se pro ženy). Je to určitý sociální jev, který není úplně kategorizován, jelikož jeho příčiny jsou velmi rozmanité. (Rabušic, 2001)

Před rokem 1989 bylo tradiční vnímání rodiny základ. Tehdejší režim vedl lidi do rodinného života, což byla jejich vědomá politika pro udržení stability režimu. Právě po roce 1989 došlo k uvolnění a otevření vnímaného prostoru kolem nás. (Tomášek, 2011).

Lidé více reflektují a přemýšlí o tom, jak mají žít, co mají udělat, aby se jim žilo co nejlépe. Tím se dostává do povědomí i nový fenomén, který už i v češtině označujeme anglickým slovem singles. Tuto kategorii lze možno vnímat tak, že jsou to lidé, kteří z nějakého důvodu neuzavírají manželství kolem 25 věku života nebo se svobodně plně rozhodují o tom, že zůstanou sami, protože je to pro ně z nějakého určitého důvodu výhodné. Pracující singles drtivou většinu svého času věnují profesní dráze a pak, když přijdou domů, nemají zájem řešit partnerské vztahy nebo pracovat na vztahu. Jedná se většinou o lidi, kteří participují na určitém typu vztahu – preferují krátkodobější vztahy. Singles jsou také často pouze jen přechodová kategorie lidí, kteří se vnímají jako singles, ale v určitém časovém horizontu očekávají, že navážou vážný vztah a dokonce i manželství. Singles se dá také vnímat jako prodlužování mladosti do budoucnosti – s čím byli lidé konfrontováni v 18 letech, tak dnes tím chtějí být lidé konfrontováni tak v 35 letech. (Balon, © 2008)

Pojem singles se začal více uvádět v 90. letech a mnozí mladí jedinci tento fenomén, který se stal součástí jejich života, chápou jako velkou změnu. Chápou ji především v pozitivním slova smyslu, ale také přemýšlejí nad nezamýšlenými důsledky pro osobní život. Mají možnost cestovat, získat jiné zkušenosti, poznat různé věci a tím získat určitou vnitřní sílu. Toto může zkomplikovat hledání partnera, jelikož pro některé muže může být silná žena určitým způsobem odpudivá. Ačkoliv by se tedy zdálo, že jde o změny toho, co se tradičně očekává od daného pohlaví, důležitější je něco, co lze nazvat individualizací očekávání ve vztahu k případnému partnerovi. Ta očekávání jsou totiž velmi ambiciózní. Mnozí nechtějí slevit ze svých představ o partnerovi. Dalším vysvětlením obtížně naplňovaného očekávání při výběru partnera je vzrůstající věk, který s sebou nese poznání a zkušenosti, ztěžující „romantickou zamilovanost“ jako východisko. Překážkou objevující se s prodlužujícím se „singlovským obdobím“ je postupná ztráta schopnosti partnerského soužití a to především ztráta schopnosti přizpůsobit se jiné osobě. (Tomášek, 2005) Kholová (2007) tvrdí, že už nestačí, pokud má žena velké věno, či zdali má muž nadějně rozjetou kariéru. Toto už se neschovává pod pojmem „dobrá partie“. Dnes lidé hledají k sobě spřízněnou duši. Takové hledání a utváření vztahu se stává životním projektem. Dokonalý partner se hledá velmi těžce a tak lidé pěstují tzv. polovztahy. Většinou jsou singles právě

lidé, kteří jsou rozpolceni mezi touhou po svobodě a potřebou zázemí a jistoty, kterou přináší dlouhodobější vztah.

Singles objevují celou řadu zástupných činností a aktivit nahrazujících chybějící partnerské vztahy. Projevují se například v uměleckých oblastech jako hudba, výtvarné projevy. (Tomášek, 2005) Dle Skácela (2011) narůstá také počet osob, které si pořizují domácí mazlíčky, aby tím nahradili partnerskou lásku. Touto nahrazenou láskou ke zvířeti později ale ztrácí schopnost žít s lidským partnerem a často se stává, že své zvířecí miláčky polidšťují například oblečením, jídlem, které nemusí zvířeti prospívat.

Je obtížné přesně definovat a určit jednoznačné atributy, které tuto skupinu vymezují, uvádí Mareš (2003). U této alternativní formy partnerského života si je třeba položit otázku – Do jaké míry se jedná o plánovanou cílevědomou volbu životního stylu a do jakého stupně o nezáměrnou a příležitostnou situaci. (Mareš, 2003)

Typologie singles

Tomášek (2003) poukazuje na to, že obsah kategorie singles stále není jednoznačně dána a v typologii byla kritériem rozlišení, zda je situace dobrovolná či nedobrovolná, dočasná nebo daná stabilně.

- a) **Dobrovolní dočasní** jsou mladí lidé, kteří jsou nesezdaní nebo rozvedení odkládající uzavření či znovu uzavření sňatku.
- b) **Dobrovolní stabilní** jsou lidé spokojeni se svým nesezdaným životem.
- c) **Nedobrovolní dočasní** jsou jedinci, kteří jsou dosud nesezdaní, ale aktivně hledají partnera.
- d) **Nedobrovolní stabilní** jsou starší rozvedení, ovdovělí, doposud nesezdaní, kteří nenašli partnera na manželský svazek a akceptovali tento stav. (Tomášek, 2003)

Singles udržují alespoň nějakou formu pravidelných vztahů, které jsou realizovány alternativní formou, ať už jde o sexuální či přátelskou formu vztahu bez tradiční vize do budoucna. Tomášek (2006) sestavil a charakterizoval kategorie alternativních vztahů, objevující se v českém kontextu, na základě analýzy hloubkových rozhovorů.

Jedná se o tyto alternativní vztahy:

- Ženatí milenci a milenky – v takovém vztahu žijí mladí lidé převážně ve věku od 23 do 32 let. Tyto vztahy jsou relativně nestabilní, ale nevylučují dlouhodobost.
- „Víkendové manželství“ - být spolu pouze pokud je to žádané, mít prostor pro sebe.
- Distanční vztahy a „nárazovky“ tzv. *One Night Stands* – vztahy na jednu noc.
- otevřené vztahy – oboustranně deklarovaný vztah od počátku.
- Přítelkyně do nepohody – vztah soustředěný především na sexuální sféru.
- „Hra na dokazování si“ - může být charakterizováno jako potřebu si neustále něco dokazovat, že jsou žádaní, že kdyby chtěli mít vztah, tak mohou.
- Rozvíjení vztahů s rodinnými příslušníky – jedná se o kompenzaci chybějícího vztahu. Existuje zde riziko nezdravého upnutí, například na své dítě.

V těchto typech nalezneme varianty reálného života singles. (Tomášek, 2006)

Vágnerová (2007) shrnuje výhody a rizika žití samotného jedince. Mezi výhody Vágnerová (2007) řadí svobodu, volnost, větší rozvoj nezávislosti, zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou svou energii, dále možnost ujasnit si priority svého směřování v soukromí. Jako riziko autorka vidí egocentrizaci, zafixování strategií chování, které působí rušivě v jakémkoliv partnerském soužití. Dále riziko Vágnerová (2007) spatřuje v návyku na vlastní životní styl a neochotou jej změnit (přizpůsobit se případnému partnerovi), dále zde existuje riziko sociální izolace, zvýšení rizika osamělosti a také riziko ztráty příležitostí k uzavření a založení rodiny. (Vágnerová, 2007)

2.4 Homosexuální soužití, registrované partnerství

Homosexualita

Slovo homosexualita vychází z latinského slova – homos = stejný a řeckého *sexus* = pohlaví. (Orel, 2012)

Dle Badinter (2005) zkoumalo homosexualitu již mnoho vědců. Jedním z výzkumů Fredericka Whitama, který záměrně prováděl výzkumy v rozdílných zemích – Brazílie, Filipíny, USA a Guatemala, bylo vyvozeno následujících 6 závěrů:

1. Homosexuální osoby se vyskytují ve všech společnostech.
2. Procento homosexuálů se zdá ve všech společnostech stejné a neměnné v čase.
3. Společenské normy nezabraňují ani neusnadňují homosexuální orientaci.

4. Homosexuální subkultury se objevují ve všech společnostech, v nichž je dostatečné množství osob.
5. Homosexuálové jednotlivých společností mají sklon k podobnému chování a mají podobné zájmy.
6. Všechny společnosti vytvářejí podobné kontinuum, pokud jde o homosexuální muže a ženy. (Badinter, 2005)

Sexuologie rozděluje homosexualitu na:

- a) Egodystonní formu – jedinec svou orientaci odmítá, touží po heterosexuální adaptaci. Není schopen to přiznat sobě ani svému okolí.
- b) Egosyntonní formu - jedinec je se svojí orientací plně smířen, přijímá ji a je schopen svou orientaci uznat před okolím. (Druhy homosexuality © 2017)

Registrované partnerství

Dle Rabušice (2001) není tak dávno, co byla homosexualita považována za nemoc, anebo byla spojována s určitou perversí. V Československu se ale jako v jednom z prvních států ustoupilo od kriminalizace homosexuálů již v roce 1961. (Rabušic, 2001) Homosexuální páry jako alternativu k manželství uzavírají veřejně institucionalizovaný svazek, který nazýváme registrované partnerství. (Thorová, 2015)

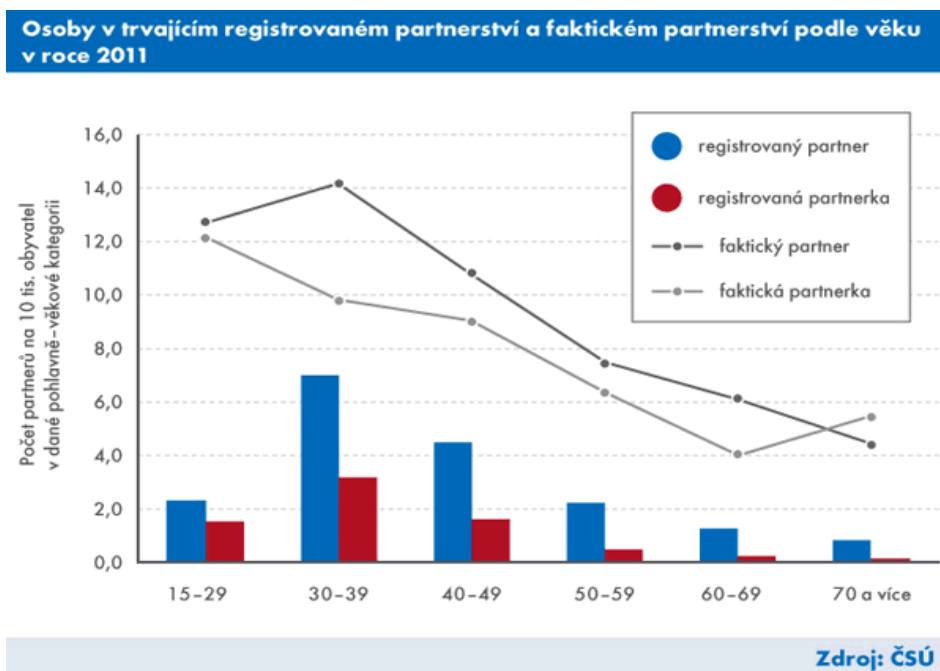
Dle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství je registrované partnerství trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví. Toto partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví uskutečněný formou souhlasného svobodného a úplného prohlášením těchto osob před matričním úřadem. Do registrovaného partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje. Podmínkou vstupu do partnerství je, aby byla osoba starší 18 let, neměla omezenou svéprávnost v této oblasti, již dříve neuzavřela manželství nebo nevstoupila-li do registrovaného partnerství pokud tento svazek stále trvá. Další podmínkou je, aby alespoň jedna z osob vstupující do partnerství byla občanem České republiky. Osoby vstupující do partnerství nesmějí být sourozenci nebo příbuznými v linii přímé, to znamená, že nejsou si vzájemně potomkem a předkem. (Česko, 2006).

Rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím

Mezi stěžejní rozdíl mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím patří především majetkové vztahy. Zákon o registrovaném partnerství neřeší majetkové vztahy obou partnerů, tyto vztahy musí být nadále upravovány smluvně. Další zásadní věcí je, že dle § 13 zákona o registrovaném partnerství (odstavec 2) zákon brání trvajícimu partnerství tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

Registrované partnerství v datech

V roce 2011 poprvé v historii sčítání v rámci Sčítání lidu, domů a bytů se objevil dotaz na registrované partnerství. Otázky na soužití osob stejného pohlaví jsou stále v naší společnosti citlivým tématem. Dostupné jsou tedy údaje pouze o osobách, které byly ochotny soužití s partnerem či partnerskou stejného pohlaví uvést do sčítacího formuláře. Z tohoto sčítání vyplynulo, že minimálně 2 243 osob uzavřelo registrované partnerství minimálně jednou. Dalších 8 112 osob uvedlo, že s osobou stejného pohlaví žijí jako druh a družka. Dle Českého statistického úřadu bude toto číslo s největší pravděpodobností podhodnoceno. Ze sčítání také vyšlo najevo, že v registrovaném partnerství žili častěji muži než ženy. (Český statistický úřad © 2014)

Graf 1 Osoby žijící v registrovaném partnerství

2.5 Oddělené soužití partnerů/manželů tzv. Living Apart Together (zkráceně LAT) nebo také mingles

V zahraniční literatuře oddělené soužití najdeme pod pojem **Living Apart Together** (zkratka LAT). Vyjadřuje stav, kdy dva lidé opačného pohlaví udržují milostný partnerský vztah a žijí spolu, ale každý z partnerů si nechává své vlastní bydlení. Partneři přebývají nějaký čas u jednoho, poté u druhého a chvíli jsou sami. Partneři jsou tak odproštěni od stereotypních rolí a povinností, například žena se nemusí starat o špinavé prádlo či vařit pro muže (být pečovatelkou či hospodyní) a muž se nemusí starat o finanční prostředky partnerky. (Rabušic, 2001) Pojem Living apart together poprvé použil novinář Michiel Berkel v roce 1978 a může jít o soužití partnerů nebo i manželů. Lidé upřednostňující living apart together poukazují na to, že společné trávení času, včetně společného bydlení nemusí být vždy výhodou. Proti tomu může být namítnuto, že u milujícího páru lze předpokládat, že usilují o společné bydlení v jednom bytě. (Knox, Schacht, 2016) Tento typ partnerského soužití může být výsledkem sociálních změn jako zvyšující se genderová nezávislost, kdy už nemusí platit, že žena se musí ochotně stěhovat kvůli nové práci svého muže. (Brynin, Ermisch, 2009)

Levin, Trost (2008) uvádějí různé důvody, kvůli kterým lidé žijí v odděleném soužití a to: stará-li se jeden z partnerů o nezletilé dítě, či jinou osobu, která potřebuje stálou péči – tudíž můžeme hovořit o osamělém rodiči, který nechce momentálně narušovat či měnit prostředí dítěte. Dalším důvodem může být, pokud jedinci pracují či studují na různých místech a tak tráví čas spolu pouze o víkendech. Jako důvod může být i strach z opakování chyby, kterou již udělali, a nedopadlo to dobře. Také páry, které jsou již v důchodu, nechtějí řešit problémy se sestěhováním se, jako jsou třeba rozhodnutí, jaký nábytek budou využívat, zvykat si na nové prostředí, budovat novou sociální síť kolem sebe. Pro seniory může být i důvodem, že mají vnoučata blízko u sebe a nechtějí tak ztratit s nimi častý kontakt nebo se nechtějí vzdát svých vzpomínek, které souvisí s jejich bydlením, a proto využívají výhod odděleného soužití. Pro mladou generaci může být LAT pouze experimentem životního uspořádání pro páry, které se vůči sobě méně zavazují a také se ještě nerozhodli, jakým směrem se rozvine jejich vztah. (Levin, Trost, 2008) Beck (2011) zmiňuje, že některé z těchto důvodů neboli překážek, proč nežít spolu, může být pouze vyjádřením hodnotových preferencí. Jako příklad uvádí, že úspěch v profesi se stává důležitějším nejen pro muže, ale i pro ženy, což je těžko slučitelné s rodinným životem. Dle Tomáška (2006) může být strach ze ztráty

nezávislosti nebo strach z donucení odpovídat určité roli v partnerském životě velmi těžký. Zvláště pro jedince, kteří vyrůstali po nějakou dobu v jednočlenné domácnosti a během této doby si zvykli rozhodovat o všem samostatně a nemuseli se ohlížet na nikoho dalšího při plánování času. A tato fáze může někdy vyústit v naprostou neschopnost žít s partnerem.

Oddělené soužití může také fungovat jako „záchrana“ manželství pro manžele, kteří zvažují rozvod, z důvodu nedorozumění plynoucích ze společného soužití. Odstěhováním se tedy vyřeší daný problém a vztah se zachrání. (Očadlíková, © 2009) Možný (2008) uvádí jako nejčastější formy odděleného soužití v České republice především oddělené soužití seniorů a matku samoživitelku, která s dítětem zůstává v domácnosti rodičů, zatímco partner žije jinde. Mladou generaci tlačí bytová tíseň, tudíž odkládají společné soužití. Další pohled na oddělené soužití je pohled jako na „postmoderní“ podobu vztahu, pro které je typické uvolnění tradičních rolí, o kterých je třeba vyjednávat. Hlavním cílem ale stále zůstává spokojenost vztahu. (Rabušic, 2001)

Vzestup LAT může být považován za společenskou změnu i v povaze toho, co znamená být pár. (Brynin, Ermisch, 2009)

3 MLADÁ DOSPĚLOST Z POHLEDU VÝVOJOVÝCH TEORIÍ

Období dospělosti Nakonečný (2011) vymezuje od 21. do konce 60. roku věku. Období dospělosti lze vnímat jako období realismu a celkové stabilizace životního stylu. Dochází ke stereotypizaci každodenního života, většina dospělých mužů a žen uzavírá manželství a tím i zakládají rodiny. Přechod do dospělosti probíhá průběžně a souvisí se sociální pozicí jedince. (Kern, 2015) Langmeier s Krejčířovou (2006) dále člení dospělost na časnou neboli mladou dospělost (20 – 30 let), střední dospělost (asi do 45 let) a na pozdní dospělost (v rozmezí od 46 let do 60 – 65 let). V této práci se budeme zabývat mladou dospělostí.

Vágnerová (2007) mladou dospělost vymezuje v rozmezí 20 až 40 let věku. Langmeier, Krejčířová (2006) definovali mladou dospělost v rozmezí zhruba od 20 let do 25 až 30 let. Dospělost vymezovali s přihlédnutím na tři kritéria a to k věku, k převzetí určitých vývojových úkolů a k dosažení určitého stupně osobní zralosti. K tomuto věkovému vymezení se přiklání také Říčan (2014). Thorová (2015) a Skorunková (2013) toto vývojové období vymezuje od 20 do 35 let a pro účely této práce se s tímto věkovým vymezení ztotožňujeme. Thorová (2015) považuje mladou dospělost za dynamické období, ve kterém člověk uskutečňuje proměnu od nezralé osobnosti ke zralé osobnosti. Mladí dospělí vycházející z adolescentního hledání pocitu identity, mohou chtít spojit své identity ve vzájemné intimitě a sdílet je s jedinci, kteří vzbuzují naději, že se budou v práci, sexualitě a přátelství doplňovat. Člověk může být často „zamilován“ nebo vstupovat do intimních situací. Intimita ale je zde schopností odevzdat se v konkrétních vztazích, které mohou vyžadovat významné oběti a kompromisy. (Erikson, 2015)

Dosažení biologické dospělosti je vázáno na úroveň fyzické zralosti. Je důležitá proměna významu sexuality, sexuální zralosti. V období mladé dospělosti je sexualita důležitým aspektem partnerského vztahu. Na určitém stupni vývoje osobnosti je postoj k sexualitě ovlivněn potřebou mít dítě a tím nabývá na hodnotě i reprodukční složka, která v dospívání neměla žádný význam. Oproti vymezení mladé dospělosti z pohledu biologické dospělosti je psychosociální vymezení složitější. Tato proměna není jednoznačně časově lokalizována a probíhá u různých lidí v odlišnou dobu a v jiném tempu. Osobnostní rozvoj probíhá na úrovni sebepojetí (stabilní, realistická a přijatelná identita) a ve vztahu k jiným lidem (vytvoření stabilních, trvalých a oboustranně uspokojivých mezilidských vztahů). (Vágnerová, 2007) Obvykle za mladého dospělého považujeme jedince, který naplňuje tyto charakteristiky: samostatně hospodaří, opatřuje si své věci, koná nějakou produktivní práci,

je schopen spolupracovat bez zbytečných konfliktů, podřizovat se vedení, přijímat radu a pomoc, s nadřizenými v práci či studiu vyřizuje své věci samostatně bez zbytečného rozruchu, má realistické plány odpovídající jeho zájmům a sklonům, volný čas je schopen trávit sám, má jednoho nebo více blízkých přátel, bydlí sám, není-li to možné tak bydlí s rodiči, kde má ohraničené „teritorium“, poskytuje i přijímá lásku a něhu, cílevědomě rozšiřuje orientaci v prostředí, ve kterém žije a pracuje a také aktivně se zajímá a pečuje o blaho rodiny a přátel. (Farková, 2017 a Říčan, 2014) Je patrné, že žádný člověk nesplňuje v plné míře všechny kritéria, jde tedy o ideál, ke kterému se jedinec více či méně přiblíží. (Langmeier, 2006) Mladá dospělost je fází intenzivního rozvoje a využívání možností dosáhnout žádoucího uplatnění (profese) i emočního přijetí (vztahu). Je to doba, kdy by mělo dojít k harmonizaci individuálního prosazení se založením a udržením stabilních vztahů v rámci nového života. Sladění individualizace a socializace má velký význam, jelikož může ovlivnit průběh života jedince. (Vágnerová, 2007) Nyní si nastíníme změny, kterými jedinci procházejí během období mladé dospělosti.

3.1 Proměny v mladé dospělosti

Proměna kognitivních funkcí a tělesný vývoj

U dospívajících teoretické uvažování rozvíjí především škola a jsou schopni vyřešit mnohé problémy, pokud se jich osobně dotýkaly. Na počátku mladé dospělosti podléhají mladí lidé iluzi, že existuje jeden správný způsob řešení. Mají sklon uvažovat abstraktně, jelikož nemají dostatek zkušeností a nejsou ochotni akceptovat názory starších. Tento způsob myšlení jim dovolí kategorizovat získané vědomosti. Rozvoj myšlení ovlivňuje především zkušenost. V závislosti na rostoucí zkušenosti přehodnocuje jejich význam, rozvíjí se schopnost zvažovat a vybírat mezi různými alternativami výkladu i řešení. V této době se mění také metakognice, což je schopnost sledovat své vlastní myšlenky, odhadnout své kompetence a lépe je používat, také se mění postoj uvažování. Dospělý člověk dokáže dělat kompromisy, dokáže si uvědomit své limity a přizpůsobit jim přístup k řešení problému. Člověk v této vývojové fázi má realistický přístup a uvědomuje si rozpory a proměny životní reality. Dále se významně rozvíjí praktická inteligence, která se projevuje především úspěšností při zvládání úkolů v každodenním životě. (Vágnerová, 2007)

Co se týká tělesného vývoje v mladém dospělosti, tak dvacátý věk člověka je doba největší tělesné síly, energie a vitálního elánu. Tělesná konstrukce mohutní a upevňuje se, ale také můžeme zaznamenat nepatrný úbytek tělesné výšky. Kolem 25. věku vrcholí svalová síla a roste ještě i výkonnost mozku. Zhoršuje se adaptace oka na tmu, sluch ztrácí citlivost pro vysoké tóny a na obličejí se objevují první vrásky. (Říčan, 2014) Millová (2016) uvádí, že většina fyzických změn v rámci mladém dospělosti souvisí převážně s individuálním životním stylem a jedinečnými událostmi, které se v životě člověka objeví. V souvislosti se životosprávou se často skloňuje chování související se zdravím. Toto chování zahrnuje dvě základní dimenze a to nepřítomnost závislého, rizikového chování (užívání alkoholu, drog, kouření, rizikové sexuální chování a tak dále) a přítomnost zdraví podporujícího chování. Zdraví životní styl spojený s dostatečnou fyzickou aktivitou je významným zdrojem pozdějšího zdravotního stavu člověka. Oproti tomu má nedostatek volnočasových aktivit v mladém dospělosti za následek mnohé negativní dopady na pozdější zdravotní stav jedince. (Millová, 2016)

Socializace

Mladá dospělost se vyznačuje omezením trvalejších sociálních vazeb. Mladí lidé mění zaměstnání, bydliště, přátele i partnery. V rámci působení několika různých faktorů se jejich život postupně stabilizuje a dochází k socializační proměně postojů. Jedinec již není podřízen dospělé autoritě, nyní se může sám rozhodovat. Pocit svobody se může projevit nerespektováním obvyklých standardů. Takové jednání lze chápat jako experimentování. Toto experimentování vede k upřesnění svých vlastních hranic. (Vágnerová, 2007)

Stabilizace vztahu k sociálním normám

V období mladém dospělosti bývá významná potřeba prosazení ve společnosti a s tím spojená orientace na právo a pořádek. Je schopen vidět společnost v jejím systémovém propojení a také si uvědomuje vázanost na toto společenství. Mladí lidé také chápou, že je třeba plnit určité povinnosti a řídit se určitými pravidly. Morální postoje ovlivňují nejen dosažená úroveň uvažování, ale také všechny subjektivně významné zkušenosti. Pro mladou dospělost je důležité i partnerství a přátelství, se kterou je spojená orientace na mezilidské vztahy. Přijetí typických rolí dospělosti, partnerství a rodičovství prochází několika fázemi. První fází je přechod od adolescentního egocentrismu ke stabilnějšímu altruismu. Tuto změnu lze

chápat jako jeden z projevů nastupujícího období intimity. Druhá fáze je typická důrazem na péči o jiné. Tato potřeba může být někdy i realizována na úkor uspokojení vlastních potřeb. V rámci třetí fáze dochází k harmonizaci vlastních potřeb s potřebami dalších členů rodiny. Dospělý jedinec akceptuje zodpovědnost za sebe a svůj vlastní rozvoj, ale také přijímá zodpovědnost za druhé. K tomuto přechodu dochází okolo 30. věku jedince. (Vágnerová, 2007)

Proměna rolí

Dospělí jedinci žijí svůj život v různých sociálních skupinách, kde získávají různé role. Orientační rodina, jako jedna ze sociálních skupin, přestává být nejvýznamnějším sociálním zázemím. Spíše slouží jako zdroj jistoty a opory aktivizující se v nouzi. Další sociální skupinou jsou partnerské vztahy, ze kterých role jsou důležitým zdrojem osobní i sociální zkušenosti. Partnerské vztahy mohou být základem prokreační rodiny, kterou mladí dospělí zakládají a tím získávají roli manžela/manželky a poté také roli rodiče. Další možnost získat zkušenosti s různými sociálními kontakty jsou přátelé a známí. Tato sociální skupina vytváří sociální síť velkého rozsahu. Tato síť se postupem času redukuje souběžně s tím, jak se vytvoří stálejší partnerství a přátelské vztahy. Další role jsou profesní role zahrnující kontakt se spolupracovníky a dalšími lidmi, kteří jsou součástí profesního společenství. Sociální síť mladých dospělých je rozsáhlá a proměnlivá. Důležitý mezník je koupení prvního vlastního bytu či domu, který je nejčastěji spojen s uzavřením manželství. Pokud vlastní byt nemají, žijí na kolejích, u rodičů či v pronájmu sami, s partnerem či s dalšími lidmi. Důležité je také teritorium pracoviště, kde jedinec tráví největší část života. Neméně důležité je také teritorium určené pro realizaci svých zájmů (volnočasových aktivit) a společenských setkání. (Vágnerová, 2007)

Genderová identita, diferenciací rolí

Přetrvává tradiční vymezení maskulinity a feminity i přes to, že realita se do značné míry změnila. Mužnost je stále spojena s očekáváním síly a nezávislosti, schopností spoléhat jen na sebe, která je spojena se sebezprosazováním a zdůvodňováním vlastní svobody. V protikladu svobody a nezávislosti jsou tendence vlastnit, brát a ovládat. Mužnost je spojována s dominancí a tendencí k rizikovému chování. Muži jsou také více zaměřeni na výkon, ocenění za něj je pro ně velice uspokojivé, v protikladu k tomu mají strach ze selhání,

ponížení či prohry. Vymezení ženskosti se mísí s tradičním pojetím, tak s nově rozvíjejícími rysy potřebnými ke zvládnutí současných požadavků. Tradice preferuje submisivitu, ohleduplnost, ochotu ustoupit a podřídit se společenskému chování. Negativní krajností je nadměrná závislost, slabost, která bývá často využita k manipulaci s partnerem. Ženy jsou všeobecně emotivnější, citově vřelejší a kladou větší důraz na uspokojivé mezilidské vztahy, ať už jde o osobní či pracovní prostředí. Oproti mužům, ženy kladou menší důraz na dobrý výkon a v zátěžové situaci jsou otevřenější a hledají pomoc. Postoj žen s vysokoškolským vzděláním k výkonu se moc neliší od mužského přístupu. V období mladé dospělosti dochází k nevýraznější diferenciaci mužské a ženské role. Osobnostní rozvoj mladých mužů souvisí se sebepojetím, důrazem na osobní stabilitu a odolnost. Mužská nezralost se může projevat tzv. komplexem Petra Pana, který nechce dospět a převzít zodpovědnost. Rozvoj mužské osobnosti bývá pomalejší a pozvolnější než zrání žen. Zrání žen bývá tedy rychlejší, které je podmíněno biologickou potřebou zakotvení a zplazení dítěte. Genderová diferenciaci stále přetrvává ve všech složkách a to v profesní roli (větší úspěšnost se očekává od mužů), v partnerství, v manželství, v rodičovství, v domácnosti (bývalo to ženské teritorium, ale v dnešní době se zvyšuje účast mužů na chodu domácnosti). (Vágnerová, 2007)

Pracovní a společenské uplatnění

Jde-li o práci vyžadující tělesnou sílu, rychlost a výdrž, se jedinec může dostat rychle na vrchol a získat špičkovou výkonnost. Většinou jedinec v tomto období získává zkušenosti a mění zaměstnání. (Říčan, 2014) Počátek mladé dospělosti je charakterizován ukončením vzdělávání a nastává fáze profesního startu. Z hlediska pracovního uplatnění je považován za přechodné období, ve kterém se experimentuje s různými profesemi v rámci nezávazných krátkodobých pracovních aktivit, jako jsou brigády, zaměstnání na část úvazku. Konec experimentace ukazuje přijetí nějaké profesní role, která je považována za dlouhodobou nebo dokonce za definitivní. Způsob zvládnutí profesního startu ovlivňuje osobnost mladého člověka a různé vnější vlivy sociálního charakteru. Tato fáze také bývá spojena s tzv. šokem z reality, který je výsledkem rozporu mezi představami nezkušeného jedince a realitou. (Vágnerová, 2007)

Profesní role může uspokojovat různé základní psychické potřeby mladého jedince. Vágnerová (2007) uvádí 6 potřeb, které mohou být uspokojeny profesní rolí.

A to **potřebu změny, nových zkušeností a rozvoje nových kompetencí**. Tato potřeba je uspokojována především na počátku profesní kariéry. Nové zaměstnání přináší nové podněty a vytváří určitý životní program. Mladí zaměstnanci se svou zvědavostí a flexibilitou mají tendenci měnit fungování pracoviště i stávající způsoby práce, a pokud jim zaměstnání nevyhovuje tak zaměstnání změni. Další je **potřeba sociálního kontaktu**, která je spojena s možností se setkávat s dalšími lidmi, spolupracovníci se stávají zdrojem specifické i nespecifické sociální stimulace. Třetí uspokojovanou psychickou potřebou je **potřeba seberealizace** - každý jedinec si chce potvrdit svoje kompetence a sociálně se prosadit. Profesní role uspokojuje také **potřebu smyslu života**, pokud je práce chápána jako užitečná. Práce také může uspokojovat **potřebu samostatnosti a nezávislosti**, jelikož zaměstnání je prostředkem k dosažení ekonomické soběstačnosti a nezávislosti na původní rodině a také je podmínkou pro založení vlastní rodiny. Jako poslední potřebu, kterou může uspokojit profesní role dle Vágnerové (2007) je **potřeba otevřené budoucnosti**. Jedince uspokojuje představa dalšího rozvoje kariéry. Zaměstnání je chápáno jako prostředek k dosažení žádoucích cílů, který může být kombinací motivů jako ekonomické zajištění, společenský úspěch, ocenění a prestiž, osobní rozvoj, zlepšování znalostí a dovedností, atraktivita profesní činnosti.

Proměna emocionality a intimity

V období mladé dospělosti dochází k ustálení emočního prožívání. Dochází k ubývání různorodosti emocí a obvykle převažuje pozitivní emoční ladění, ovšem díky větší dráždivosti a snadnému navození emocí přetrvává vcelku vysoká rychlost proměny k negativním emočním prožitkům. Toto negativní emoční rozladění se mohou vyskytovat v souvislosti s obtížemi při zvládnání nároků na osamostatnění se. Mladá dospělost se vyznačuje intenzivními prožitky radosti, lásky, hněvu a nenávisti. Úzkost a strach tak intenzivní nejsou. S pocity zármutku a smutku se mladí dospělí vyrovnávají rychleji než ve starší dospělosti. (Vágnerová, 2007) Ve dvaceti letech je člověk schopen harmonického sexuálního soužití. (Říčan, 2014) Jeden z hlavních úkolů tohoto vývojového stadia je nalezení a vybudování intimity. Nejde tady o erotickou a sexuální intimitu, ale o blízkost. (Říčan, 2010) Intimita je schopností odevzdat se ve vztahu, přizpůsobovat se partnerovi a také mu něco obětovat. (Erikson, 2015) Dle Farkové (2009) je intimita ideál, pro který je třeba pracovat na vztahu, cílevědomé úsilí na něm.

Říčan (2014) intimitu v psychologickém smyslu chápe v následujících bodech:

- Důvěra bez výhrad.
- Sebeotevření (nechat se poznat ve svých silných i slabých stránkách).
- Tělesná a duševní něha, která není brzděna ostychem či opatrností či strachem ze závislosti.
- Vzájemná úcta a respekt (je třeba respektovat i partnerovu svobodu).
- Poznávání vlastních citů k partnerovi (co právě cítíme), také poznávání partnera.
- Společné záměry a plány, sdílená budoucnost.
- Hravost, tvořivost a smysl pro humor, objevování, úžas a obdiv.
- Výlučnost – intimita mezi mužem a ženou je možná jen ve dvou.

Vágnerová (2007) ji vymezuje jako sdílení přítomnosti, potřebu častého kontaktu a společných aktivit, potřebu otevřenosti a porozumění, ochotu sdílet důvěrné informace a emoce, vzájemnou důvěru a respekt. Také jako jistotu pomoci a opory v situaci nouze a i samozřejmost pokračování přátelství i v budoucnosti.

Vytvoření milostné intimity je tedy dle Říčana (2006) hlavním úkolem mladé dospělosti. Aby člověk mohl vstoupit do tak intenzivní a hluboké vzájemnosti, musí si být jist sám sebou, musí mít bezpečný pocit a vědomí identity. Jinak hrozí, že zdravá identita bude nahrazena identifikací s partnerem a nebude žít svůj život nýbrž partnerův.

Jako protiklad k intimitě dle Eriksona (2015) je izolace, obava, že zůstanu sám a neuznán. Největším nebezpečím izolace je návrat k předchozímu stádiu a to k opětovnému konfliktu identity. Vyřešením této vývojové krize vzniká „láska“, teda vzájemnost zralého odevzdání. Milovat a nalézat se v druhém znamená přinášet naplnění a potěšení. Přidáním potomků je radostným obohacím. (Erikson, 2015)

Partnerství

V období mladé dospělosti nastává, v rámci nejedné změny, také transformace vztahů s rodiči, která započala již v období adolescence. Mladý člověk se osamostatňuje a to ve dvou rovinách - v rovině emoční a finanční. Oproti emoční rovině, kde se jedinec osamostatňuje již od adolescence, rovina finanční začíná, většinou až po ukončení vzdělávání, vstupem do trvalého zaměstnání. Mladá dospělost je také úzce spjata s hledáním partnera a zakládáním rodiny. I když se, při zvyšujícím věku vstupu

do manželství, mladá dospělost stává prodlouženým obdobím experimentování i v partnerských vztazích, zůstává partnerský vztah jedním z nejdůležitějších aspektů. Partnerský vztah významně přispívá k rozvoji zralé osobnosti a dle Millové (2016) není důležité, zda jde o manželství či jiný typ partnerského soužití.

Partnerství (párová identita), jak poukazuje Vágnerová (2007) je nejdůležitější variantou intimního vztahu, ve kterém se jedinec dokáže vzdát části své samostatné identity. Partnerství by mělo dozrávat na úroveň trvalejšího a stabilnějšího vztahu. Takový vztah se může stát perspektivním základem dalšího párového i osobního rozvoje. V partnerském vztahu lze získat podněty k pochopení sebe sama a i realizaci osobního potenciálu, člověk je podněcován k tomu, aby lépe poznal svého partnera. Prostřednictvím hlubší vazby partnerský vztah rozvíjí intimní oblasti lidské osobnosti. (Vágnerová, 2007)

Fáze partnerského vztahu

Matějková (2007) uvádí tři fáze partnerského vztahu a to zamilovanost, láska a přátelství neboli přátelskou lásku. **Fáze zamilovanosti** probíhá maximálně do druhého či třetího roku vztahu. U některých jedinců může trvat i kratší dobu například i měsíc, půl roku. V této době se partneři cítíme šťastní, jsme plni dobré nálady, sebevědomí a odvahy. Dle Vágnerové (2007) dochází k idealizaci partnera a ke stylizaci sebe sama. Běžná je idealizace a iluze v očekávání dalšího vývoje vztahu projevující se v přesvědčení o jeho absolutní výlučnosti. Pro toto období je typickým znakem silná sexuální přitažlivost. Partner nám ale také sděluje velmi osobní informace, vypráví o přáních a touhách. Je třeba využít tuto možnost, jak se o partnerovi dozvědět co nejvíce, jelikož později, dle Matějkové (2007), už bude partner vybírat, jaké informace nám řekne. Druhou fází je **fáze lásky**. Tato fáze nastává zhruba od třetího roku vztahu a v této fázi bychom již měli znát partnerovy návyky a odlišnosti. Setkáváme se s prvními náznaky konfliktů s životními plány a očekáváními. Partneři již nemají takové tendence si povídat a nemusí již partnera neustále ohromovat svou osobností. Cit v této fázi je tišší a sexuální život již není tak vášnivý, spíše má pocit blízkosti a souznění. Období lásky je období, kdy se učíme lásce a úctě sami sobě. Poslední fází vztahu je **přátelství neboli přátelská láska**. Tato fáze nastává tak po dvaceti letech partnerství. Partneři jsou úplně obeznámeni s osobností partnera. Prožívají vzájemný klidný a trvalý cit. V popředí je především vzájemná důvěra, oddanost, porozumění, bezpečí a starostlivost o druhého partnera.

Rodičovství

Mladá dospělost je obdobím, ve kterém jedinci obvykle zakládají vlastní rodinu. V posledních letech dochází ke zvyšování se věku rodičů. To přináší mnoho výhod, především, že matky a otcové kolem 30. roku života jsou mnohem víc emočně zapojení, citliví, podporující a tráví se svými dětmi až třikrát více času než mladší rodiče. (Millová, 2016) Rodičovství dle Vágnerové (2007) je projev generativity, svým způsobem naplnění intimity, který umožňuje vznik hluboké citové vazby. Rodičovská role přispívá k dalšímu osobnostnímu rozvoji a přináší mnoho důležitých zkušeností. Ovlivňuje uvažování a emoční prožívání, další role i mezilidské vztahy. Motivaci k rodičovství ovlivňuje vnitřní a vnější stimulační. Vnitřní stimulační je vrozená biologická potřeba (pud zajišťující zachování existence rodu). Vnější stimulační je očekávání, že mladý jedinec uzavře manželství a zplodí děti (což stále platí za sociální normu). V rámci diferenciace (rozdělení) rolí je rodičovství genderově asymetrickou oblastí – žena je ta, která může rozhodovat o plození a narození dítěte a také rozhoduje o dítěti po narození. Jako matka má značnou prestiž. Role otce je v dnešní době významnější než dřív. Již není redukována na pozici živitele, ale stále je omezena přesvědčením společnosti, že muž není schopen se o dítě postarat.

3.2 Důležité mezníky v období mladé dospělosti

Sak (2000) a Peck (1994) uvádí následující mezníky v období mladé dospělosti:

Ukončení studia - Na začátku dospělosti ukončuje určitá část mladé generace středoškolské vzdělání a stojí před otázkou volby povolání. Většina jedinců nastupovala na střední školu díky přání rodičů, doporučení učitelů či na základě jiných faktorů, které nezávisí s osobností jedinců, jelikož neměli ještě vyhraněné zájmy a plány.

Vysokoškolské studium – motivací vstupu mladých dospělých na vysokou školu není jen realizace vlastních zájmů a schopností, ale také je ovlivňuje řada faktorů jako snaha po uplatnění na trhu práce a získání pozice či rodinná orientace.

Nástup do práce - už po ukončení středoškolského studia, ti kteří se nebudou dále vzdělávat, musejí si hledat práci. Dnešní mladá generace má velkou počítačovou gramotnost a jsou schopni zastávat pracovní pozice mimo profesi, která byla předmětem studia. Bohužel ale většina zaměstnavatelů požaduje praxi v oboru a právě díky tomu je poměrně velká nezaměstnanost absolventů. Problematiky praxí je problémem i vysokoškolských

absolventů. Dle Vágnerové (2007) ovlivňují způsob zvládnutí profesionálního startu kromě osobnosti daného jedince i různé vnější vlivy. Především sociálního charakteru, rodinného zázemí, partner či další vrstevníci a do určité míry i mediální vlivy. Pracujícího jedince může ovlivňovat i samo pracoviště.

Odchod z rodinného hnízda – v období mladé dospělosti je tradiční opustit původní rodinu a žít v samostatné domácnosti ještě před tím, než založí jedinec svou vlastní rodinu. Ale z důvodů vysokých nákladů na bydlení se tento krok odkládá na pozdější dobu, než jsou ekonomicky nezávislí na rodičích.

Uzavření manželství a založení rodiny – v dnešní době je také typickým jevem odkládání uzavření manželství a narození dítěte do věku kolem 30 let. Důvodů pro toto odkládání je budování profesní kariéry, využití možností se více vzdělávat, více cestovat či věnovat se svým koníčkům.

V teoretické části jsme se zabývali jednotlivými typy partnerského soužití, které se v postmoderní společnosti západního typu dneska uplatňují. Zdůraznili jsme nejen manželství, ale především (nesezdané soužití) jako jednu z dnes téměř stejně rozšířenou formu soužití. Dále jsme se zajímali o změny, kterými jedinec prochází v rámci mladé dospělosti. Zjistili jsme, že jedinec stále prochází změnou ve všech oblastech života, ať je to fyzický vývoj, socializace, proměny rolí či genderové identity. Hlavní proměna dochází v oblasti partnerských vztahů a proměny pohledu na rodičovství. Z toho důvodu jsme se zaměřili na mladou dospělost. V období mladé dospělosti si jedinci ujasňují, kdo jsou a co v životě chtějí. Ujasňují si také i svůj postoj k rodičovství. To vše staví základ rodiny a rodina je pro nás prostředím, které nás formuje.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V teoretické části práce se zabýváme vývojem partnerského soužití, typy partnerského soužití a také vymezením a znaky mladé dospělosti.

V empirické části se práce věnuje kvantitativnímu výzkumu. Na začátku jsou stanoveny výzkumné otázky, cíle a také hypotézy. Dále si stanovujeme techniky sběru dat, definujeme výzkumný soubor jak základní, tak výběrový. Jako poslední si vymežíme způsob, kterým zpracujeme sesbíraná data.

4.1 Výzkumné otázky, cíle a hypotézy

Výzkumné otázky a hypotézy

Hypotéza je vědecký předpoklad. (Gavora, 2010) Hypotézu v kvantitativním výzkumu nejde žádným empirickým důkazem jednoznačně dokázat, může být ale na základě výzkumu zamítnuta či potvrzena souvislost mezi závisle a nezávisle proměnnými. Je to tedy podmíněný výrok o vztahu mezi proměnnými, nebo také můžeme být předpověďmi o vztazích mezi proměnnými. (Chráška, 2016). Hypotézy jsou uvedeny pod otázkami 2. a 3.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké jsou preference typu partnerského života mladých dospělých?

Dílčí výzkumné otázky, hypotézy

1. Jaké hodnoty spatřují mladí dospělí ve vztahu za důležité? (položka č. 9)
2. Jaké jsou rozdíly v preferenci partnerského soužití v závislosti na typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali? (položka č. 8, 4)
  - H: Předpokládáme, že existuje rozdíl v preferenci partnerského soužití v závislosti na typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali.
3. Jaké jsou rozdíly v preferenci partnerského soužití v závislosti na výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti? (položka č. 8 a č. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17)
  - H: Předpokládáme, že existuje rozdíl v preferenci partnerského soužití v závislosti na výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti.

Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem této práce je zjistit preference typu partnerského života mladých dospělých.

Od hlavního cíle byly odvozeny dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaké hodnoty jsou pro mladé dospělé ve vztahu důležité.
- Zjistit, zda se preference typu partnerského soužití liší v závislosti na typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali.
- Zjistit, zda se preference typu partnerského soužití liší v závislosti na výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti.

4.2 Techniky sběru dat

Ke sběru dat byl užít dotazník o 17 položkách. Tento elektronický dotazník lze rozdělit do dvou částí. První část se skládá z vlastního nestandardizovaného dotazníku vlastní konstrukce a skládá se z položek 1 až 10. Položky 1, 2, 3, 4 (otázky na pohlaví, věk, bydliště a typ rodiny, ze které pochází) jsou demografické informace, které nám pomáhají respondenty rozčlenit. Otázka 5 - 8, 10 jsou otázky týkající se partnerského soužití, vztahu, které nám pomáhají odpovědět na hlavní výzkumnou otázku – jaké jsou preference typu partnerského soužití. Jedná se o uzavřené otázky. Otázka 9 je škálová, kde mladí dospělí vyjadřují, jakou důležitost pro ně mají určené hodnoty. Jedná se o následující hodnoty: finanční zajištění, tradiční hodnoty, láska, náboženské vyznání, dítě, udržení své vlastní osobnosti, oficiální status vztahu, nezávislost, možnost střídání sexuálních partnerů, citová podpora, mít dostatek času pro sebe. Škála je vyjádřena číslicí 1 až 5, z toho platí že 1 = nedůležité a 5 = velmi důležité.

Druhá část dotazníku se skládá z položek 11 - 17 a jsou převzaty z dotazníku Relationship assessment scale (Dicke, Hendrick, 1998), který je k dispozici online. Tyto položky jsou vyjádřeny na škálové stupnici 1 až 5, kde platí, že čím vyšší číslo, tím vyšší skóre jedinec dostane. V této části jsou 2 reverzní položky a to otázka č. 14 a č. 17. Tyto položky byly překódovány. Dotazník partnerské spokojenosti vyhodnotíme na základě odpovědí respondentů, které vyjádříme průměrnou hodnotou.

Dotazník byl rozeslán elektronicky pomocí Google Forms přes Facebook, E-mail a další sociální media. Respondenti byli zároveň požádáni o další šíření a sdílení dotazníku mezi

své přátele a známé, aby bylo dosaženo co možná nejvyššího počtu respondentů. Gavora (2010) považuje elektronický dotazník za ekonomičtější a snadněji dostupnější pro respondenty.

Název oblasti	Počet	Číslo	Položka
Demografické informace	4	1	Jste muž či žena?
		2	Kolik je Vám let?
		3	V jaké obci bydlíte?
		4	V jaké rodině jste vyrůstal/a?
Partnerské soužití	5	5	Máte v současné době partnera?
		6	V jakém partnerském soužití žijete?
		7	Jste spokojeni v nynější formě vztahu?
		8	Kterou formu soužití v budoucnu plánujete?
		9	Co je pro Vás ve vztahu důležité?
Kontrolní otázka	1	10	Máte momentálně vztah?
Partnerská spokojenost	7	11	Jak dobře partner splňuje/naplnuje Vaše potřeby?
		12	Obecně, jak moc jste spokojeni se svým vztahem?
		13	Jak dobrý je Váš vztah ve srovnání s ostatními?
		14	Jak často si přejete, abyste do tohoto vztahu vůbec nevstoupili?
		15	Do jaké míry splnil Vaše původní očekávání?
		16	Jak moc milujete svého partnera?
		17	Kolik máte problémů ve vztahu?

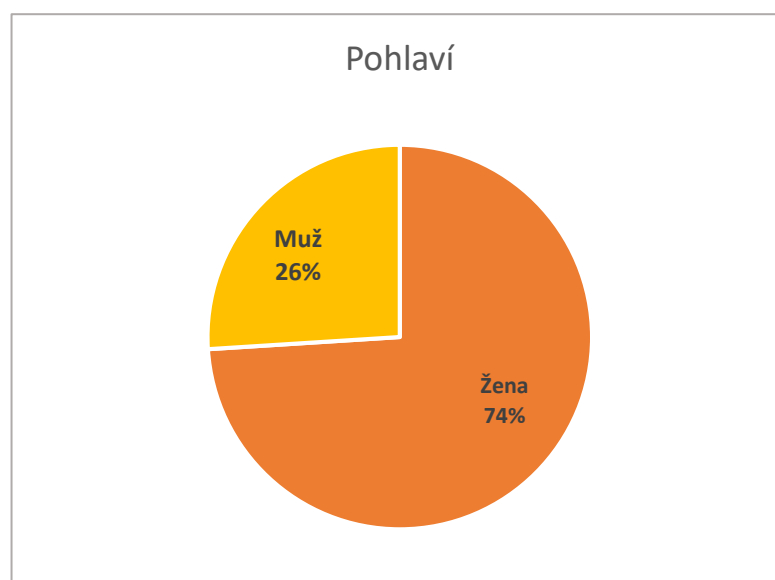
Tabulka 3 Položky

Předvýzkum

Před realizací vlastního výzkumu byl uskutečněn předvýzkum, který proběhl v prosinci 2018. Předvýzkumu se zúčastnilo 10 jedinců, u kterých musela být splněna podmínka věku 20 až 35 let včetně. Díky zpětné vazbě bylo zjištěno, že jednu položku je třeba lépe formulovat pro lepší porozumění. Dále bylo zjištěno, že další otázky jsou již srozumitelné a formulovány jasně. Účastníci předvýzkumu neměli žádné problémy s vyplněním jednotlivých položek. Díky zpětné vazbě byl dotazník upraven a následně bylo spuštěno dotazníkové šetření.

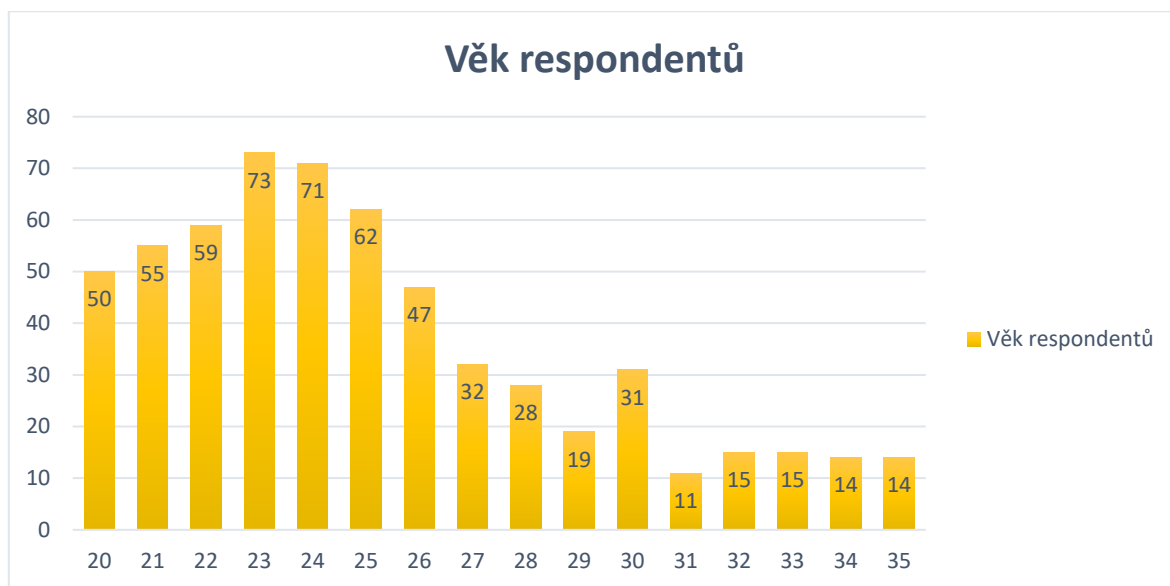
4.3 Výzkumný soubor

Základní soubor je složen z mladých dospělých v České republice ve věkovém rozmezí 20 až 35 let včetně. Výběrový soubor byl vybrán dostupných výběrem, pomocí elektronického dotazníku vytvořeného v Googl Forms a rozeslán pomocí sociální sítě Facebook a Email. Na základě dotazníkového šetření bylo získáno celkem 614 odpovědí. Z nich bylo 18 vyřazeno z důvodu neúplného či nesprávného vyplnění dotazníku. Pro analýzu dat bylo pracováno s celkem 596 dotazníky. Mladé dospělé jsme následně rozčlenili dle pohlaví (viz Graf 1), věku (viz Graf 2), bydliště (viz Graf 3) a také dle typu partnerského soužití rodičů našich respondentů. (viz Graf 4)

Graf 2 Pohlaví respondentů

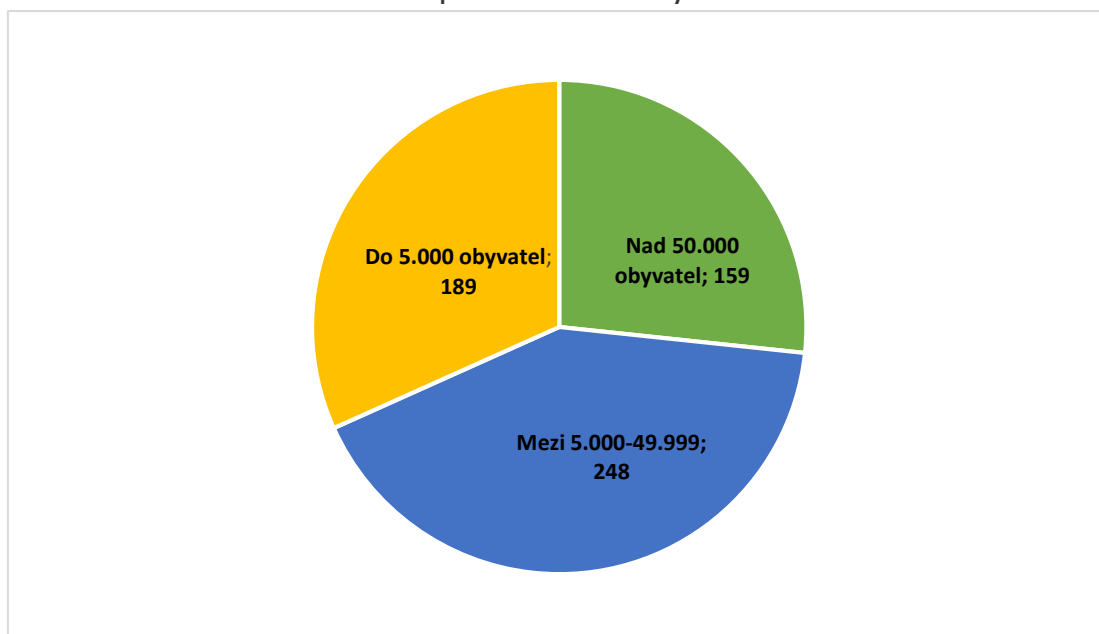
Na základě Grafu 1 můžeme vidět, že nadpoloviční většina respondentů se skládá z žen a to celých 74 %. Muži jsou zastoupeni ve 26 %.

Graf 3 Věk respondentů

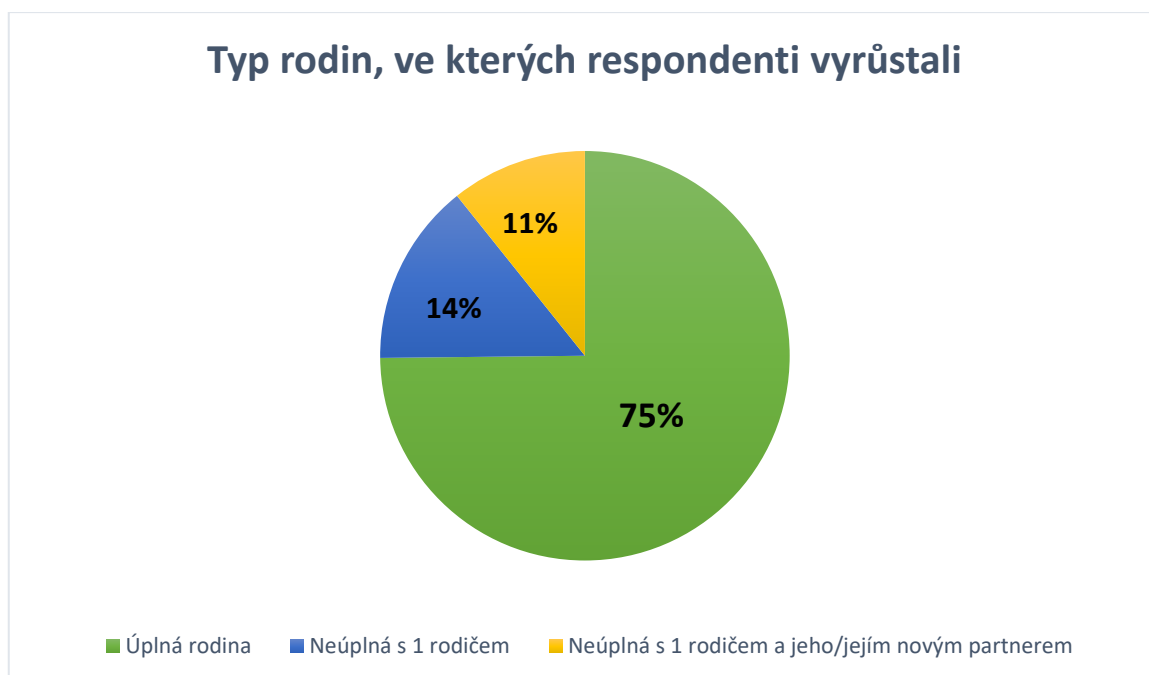
Graf 2 znázorňuje rozložení věku jednotlivých respondentů. V grafu můžeme vidět, že největší zastoupení tvoří respondenti ve věku 23 a 24 let. Většinový podíl a to 62% zastávají respondenti ve věku 20 - 25 let, 26 % tvoří respondenti ve věku 26 - 30 let. Zbýlých 12% tvoří respondenti ve věku 31 - 35 let.

Rozložení respondentů dle bydliště

Graf 4 Rozložení respondentů dle bydliště

Graf 3 nám ukazuje rozložení respondentů podle bydliště. Největším podíl zastávají respondenti z obce s počtem obyvatel mezi 5 000 a 49 999 a to z celých 41 %. Dalších 32 % tvoří respondenti z obce s počtem obyvatel do 5 000. Zbylých 27 % tvoří respondenti z obce s počtem obyvatel nad 50 000.

Graf 5 Typ rodiny, ze které respondent vyrůstal

Z Grafu 4 můžeme vidět, že nadpoloviční podíl (75%) respondentů zastávají respondenti, kteří vyrůstali v úplné rodině. Dalších 14 % respondentů pocházejí z neúplné rodiny, kdy žili s jedním rodičem. Zbylých 11 % tvoří respondenti, kteří pocházejí z neúplné rodiny, kdy žili s jedním rodičem a jeho či jejím novým partnerem.

4.4 Způsob zpracování

Pro způsob zpracování dat jsme zvolili program Microsoft Excel a program Statistika. Za účelem zjištění preference typu partnerského soužití mladých dospělých (položky č. 5-9 v dotazníku) vyhodnotíme tabulkou četností (relativní a absolutní četnosti). Za účelem ověření hypotézy, zda existují rozdíly v preferenci typu partnerského soužití v závislosti na

partnerském soužití rodičů respondenta (položky č. 8 a č. 4 v dotazníku), použijeme Testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku na hladině významnosti 0,05. Za účelem ověření druhé hypotézy, zda existují rozdíly mezi preferencí partnerského soužití a partnerské spokojenosti (položky č. 8 a průměrná hodnota z položek č. 11 – 17), využijeme analýzu rozptylu (ANOVA). Hodnotu z dotazníku partnerské spokojenosti získáme vypočítáním průměrné hodnoty zodpovězených otázek. V případě, že byly na základě výpočtu prokázány statisticky významné rozdíly, bylo užito post-hoc testu. Zvolen byl Tukeyův test.

5 ANALÝZA DAT

V předchozích kapitolách jsme si vysvětlili metodu sběru dat a charakterizovali náš dotazník včetně skladby a způsoby vyhodnocení dat. V této kapitole se budeme věnovat analyzování položek z dotazníku a vyhodnocením stanovených výzkumných otázek.

Vztah	Absolutní četnost	Relativní četnost	Relativní četnost v %
Ano	445	0,747	74,7 %
Ne	151	0,253	25,3%
	Σ 596	Σ 1	Σ 100 %

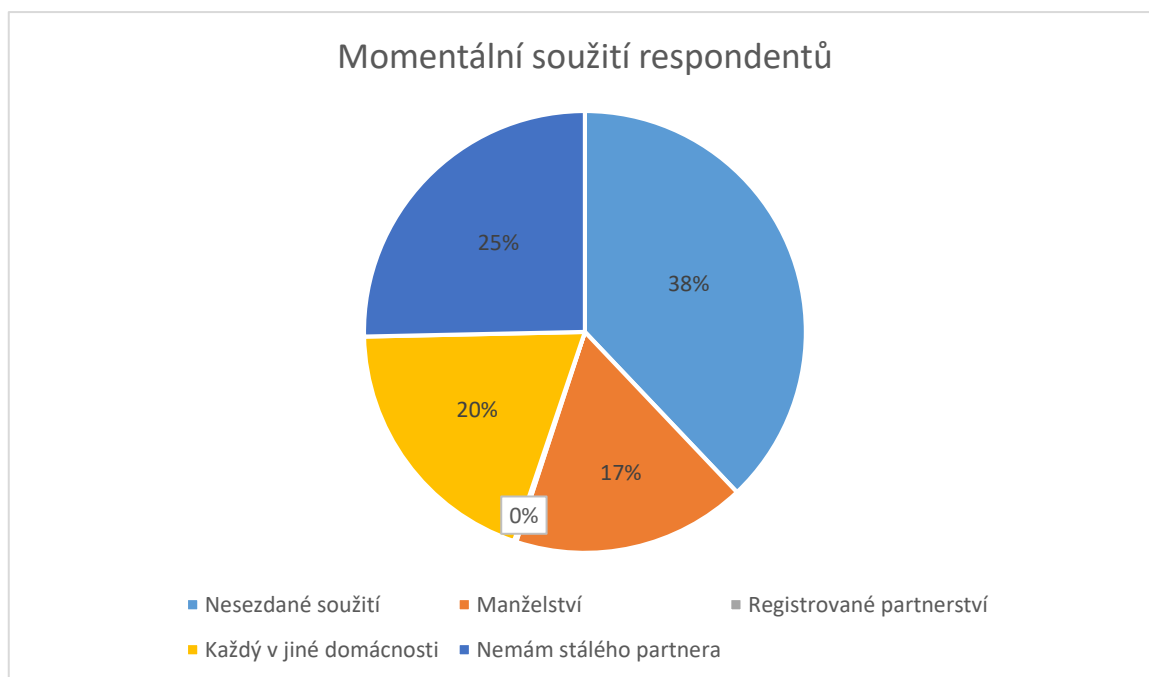
Tabulka 4 Rozložení respondentů dle vztahu

Na základě Tabulky 2 můžeme vidět, že z celkového počtu respondentů 596 je momentálně ve vztahu 445 respondentů, což je 74,7 % z celkového počtu. Respondentů, kteří momentálně ve vztahu nejsou, je 151, což je 25,3 % z celkového počtu respondentů.

Na otázku č. 6 „*V jakém partnerském soužití žijete?*“ odpovídali respondenti následovně.

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Relativní četnost v %
Manželství	102	0,171	17,1 %
Nesezdané soužití	226	0,379	37,9 %
Každý v jiné domácnosti (manžel/partner)	116	0,195	19,5 %
Nemám stálého partnera (tzv.singles)	151	0,253	25,3 %
Registrované partnerství	1	0,002	0,2 %
	Σ 596	Σ 1	Σ 100 %

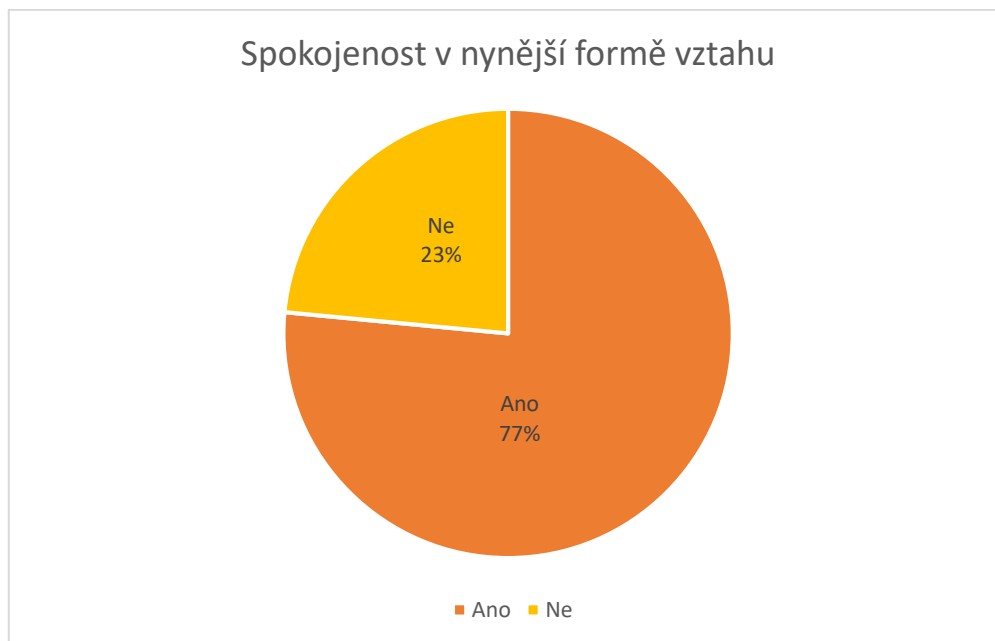
Tabulka 5 Momentální soužití respondentů

Graf 6 Momentální soužití respondentů

Z Tabulky 3 a z Grafu 5 znázorňuje formy momentálního soužití respondentů. Z celkového počtu respondentů 596 byly odpovědi respondentů poměrně vyrovnané ve formě soužití manželském, bez stálého partnera a oddělené soužití. Nejvíce respondentů momentálně žije v nesezdaném soužití a to celých 37,9 % což je 226 respondentů z celkového počtu. Nejméně respondentů z našeho výzkumu žije v registrovaném partnerství a to pouze 0,2 % což je pouze 1 respondent z celkového počtu respondentů zúčastněných v našem výzkumu. Bez stálého partnera momentálně žije 151 respondentů (25,3 %), v odděleném soužití žije celkem 116 respondentů (19,5 %). Poslední formou soužití bylo manželství a v něm žije 102 respondentů (17,1 %).

Další otázkou jsme zjišťovali spokojenost respondentů v jejich momentální formě partnerského soužití, otázka se netýkala spokojeností ve vztahu jako takovém, ale pouze na spokojenost právě ve formě soužití. Na otázku č. 7: „*Jste spokojeni v nynější formě vztahu?*“ nám respondenti odpovídali následovně.

Graf 7 Spokojenost v nynější formě vztahu

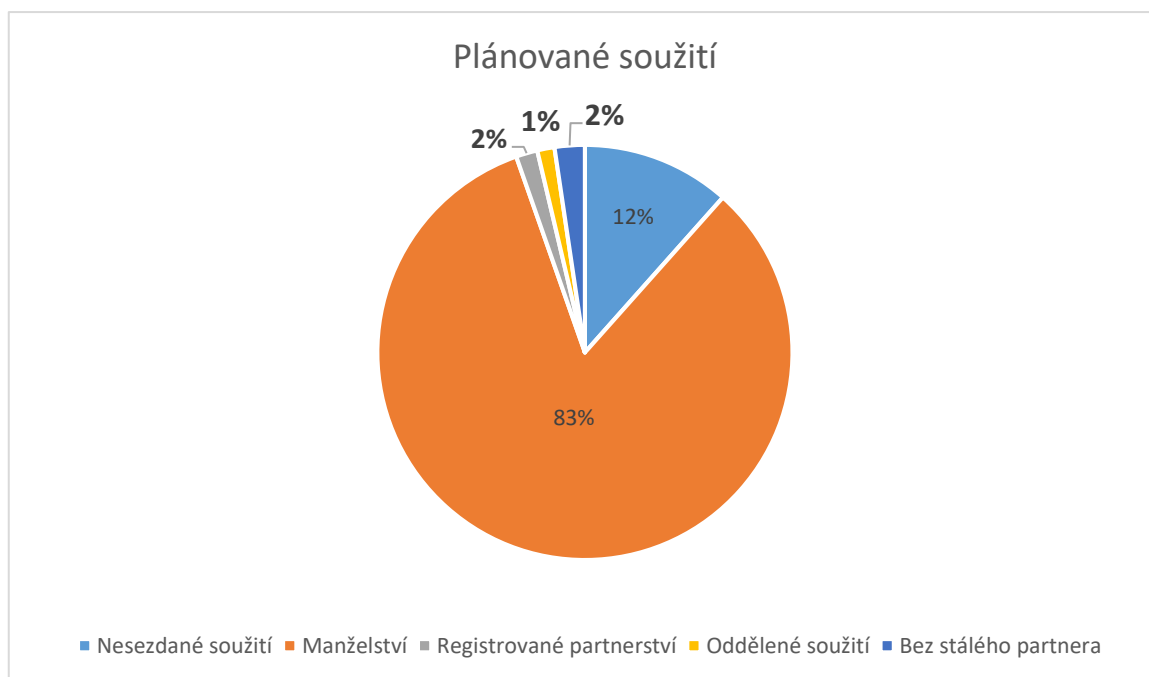
Z Grafu 6 můžeme vyčíst, že nadpoloviční většina (celých 77 %) respondentů, což je 456 respondentů, uvedla, že v momentální formě soužití je spokojena. Zbylých 23 % (140 respondentů) uvedlo, že je v nynější formě partnerského soužití nespokojeno.

Další otázka č. 8 se zajímala o formu soužití, kterou v budoucnu respondenti plánují.

„Kterou formu soužití v budoucnu plánujete?“

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Relativní četnost v %
Nesezdané soužití	69	0,116	11,6 %
Manželství	495	0,831	83,1 %
Oddělené soužití	8	0,013	1,3 %
Registrované partnerství	10	0,017	1,7 %
Bez stálého partnera	14	0,023	2,3 %
	Σ 596	Σ 1	Σ 100

Tabulka 6 Plánovaná forma soužití

Graf 8 Plánované soužití

Tabulka 4 a Graf 7 znázorňuje, jaké partnerské soužití respondenti do budoucna plánují. Nadpoloviční většina 83,1 % respondentů volí pro budoucnost soužití manželské. Dalších 11,6 % respondentů zvolilo pro svou budoucnost nesezdané soužití. Zbýlé procenta se rozdělila mezi oddělené soužití (1,3 %), registrované partnerství (1,7 %) a život bez stálého partnera zvolilo 2,3 % respondentů.

Následující otázka č. 9 nám odpovídá na jednu dílčí výzkumnou otázku a to „*Jaké hodnoty spatřují mladí dospělí ve vztahu za důležité?*“ Na základě odborné literatury (Fialová, 2000, Rabušic, 2000) jsme vybrali 11 oblastí: Finanční zajištění, tradiční hodnoty, láska, náboženské vyznání, dítě, udržení své vlastní osobnosti, oficiální status vztahu, nezávislost, možnost střídání sexuálních partnerů, citová podpora, mít dostatek času pro sebe. Následně si zanalyzujeme odpovědi respondentů na každou oblast.

V následující Tabulce 5 jsou uvedeny průměrné hodnoty a směrodatná odchylka každé z hodnot. Finanční zajištění má průměrnou hodnotu $M = 3,752$ ($SD = 1,009$), tradiční hodnoty $M = 3,294$ ($SD = 1,169$), láska dosahuje průměrné hodnoty $M = 4,570$ ($SD = 0,940$), náboženské vyznání $M = 1,807$ ($SD = 1,081$), dítě $M = 3,748$ ($SD = 1,272$), udržení své

vlastní osobnosti má průměrnou hodnotu $M = 3,988$ ($SD = 1,015$), oficiální status vztahu $M = 2,834$ ($SD = 1,290$), nezávislost $M = 3,252$ ($SD = 1,094$), možnost střídání sexuálních partnerů $M = 1,300$ ($SD = 0,833$), citová podpora $M = 4,508$ ($SD = 0,923$) a mít dostatek času pro sebe dosáhlo průměrnou hodnotu $M = 3,577$ ($SD = 0,997$).

Hodnota	Průměr	Směrodatná odchylka
Finanční zajištění	3,752	1,009
Tradiční hodnoty	3,294	1,169
Láska	4,570	0,940
Náboženské vyznání	1,807	1,081
Dítě	3,748	1,272
Udržení své vlastní osobnosti	3,988	1,015
Oficiální status vztahu	2,834	1,290
Nezávislost	3,252	1,094
Možnost střídání sexuálních partnerů	1,300	0,833
Citová podpora	4,508	0,923
Mít dostatek času pro sebe	3,577	0,997

Tabulka 7 Hodnoty

Výzkumná otázka č. 2 Jaké jsou rozdíly v preferenci partnerského soužití v závislosti na typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali?

Stanovili jsme si hypotézy jako:

H₀: Předpokládáme, že mezi preferenci partnerského soužití a typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali, neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Předpokládáme, že mezi preferenci partnerského soužití a typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali, existuje statisticky významný rozdíl.

Hypotéza byla stanovena na základě identifikační položky č. 4 „V jaké rodině jste vyrůstal/a“ a položky v dotazníku č. 8 „Kterou formu partnerského soužití do budoucna plánujete?“ Vyhodnocení proběhlo pomocí Testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku na hladině významnosti 0,05.

	Nesezdané soužití	Registrované partnerství, Oddělené soužití	Bez stálého partnera	Manželství
Úplná rodina	51	16	7	373
Neúplná rodina	18	2	7	122

Tabulka 8 Pozorovaná četnost hypotéza č. 2

Testové kritérium $\chi^2 = 6,297$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$; $f = (4 - 1) \times (2 - 1)$; $f = 3$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815 > \chi^2 = 6,297$

Z analýzy dat vyplývá, že vypočítaná hodnota je nižší než kritická hodnota. Můžeme tedy na základě uvedených dat přijmout nulovou hypotézu. Z toho můžeme usoudit, že pro preferenci partnerského života nemá vliv, v jakém typu rodiny respondent vyrůstal.

Výzkumná otázka č. 3 Jaké jsou rozdíly v preferenci partnerského soužití v závislosti na výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti?

Stanovili jsme si hypotézy jako:

H₀: Předpokládáme, že mezi preferenci partnerského soužití a výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti, existuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Předpokládáme, že mezi preferenci partnerského soužití a výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti, existuje statisticky významný rozdíl.

Rozdíl v preferenci partnerského soužití v závislosti na výsledné hodnotě dotazníku partnerské spokojenosti je statisticky významný ($p < 0,05$).

Preference partner. soužití	1	2	3	4	5
Manželství (1)		0,00	0,05	0,01	0,00
Každý v jiné domácnosti (2)	0,00		0,03	0,93	0,15
Nesezdané soužití (3)	0,05	0,03		0,25	0,00
Registrované partnerství (4)	0,01	0,93	0,25		0,01
Bez stálého partnera (5)	0,00	0,15	0,00	0,01	

Tabulka 9 Post – hoc test – hodnota partnerské spokojenosti x preference soužití

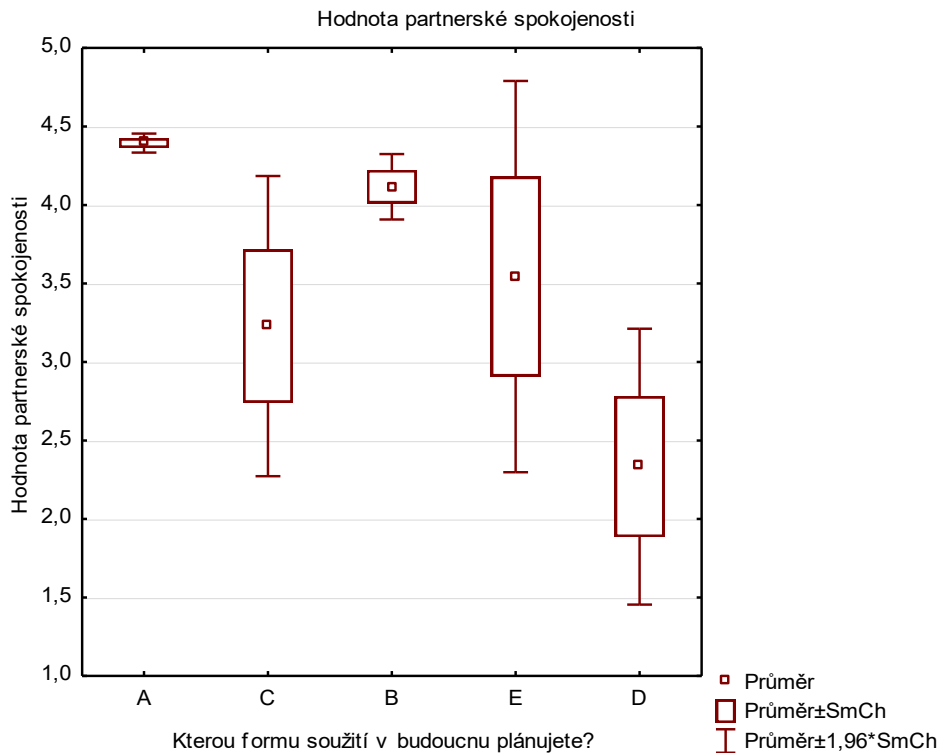
Na základě provedení post-hoc testu byly rozdíly prokázány mezi poli uvedenými v tabulce.

Rozdíl hodnoty partnerské spokojenosti je statisticky významný pro preferenci manželství ($M = 4,39$) a soužití v jiné domácnosti ($M = 3,23$), pro nesezdané soužití ($M = 4,12$) a žití bez stálého partnera ($M = 2,33$), pro manželství ($M = 4,39$) a žití bez stálého partnera ($M = 2,33$) na hladině významnosti $p < 0,01$.

Rozdíl hodnoty v partnerské spokojenosti je statisticky významný pro preferenci manželství ($M = 4,39$) a registrované partnerství ($M = 3,54$), pro registrované manželství ($M = 3,54$) a žití bez stálého partnera ($M = 2,33$) na hladině významnosti $p < 0,3$.

Rozdíl hodnoty v partnerské spokojenosti je statisticky významný pro preferenci nesezdaného soužití ($M = 4,12$) a soužití v jiné domácnosti ($M = 3,23$) na hladině významnosti $p = 0,3$ ($p < 0,05$).

Rozdíly hodnoty v partnerské spokojenosti není statisticky významný pro preferenci manželství ($M = 4,39$) a nesezdaným soužitím ($M = 4,12$), pro preferenci soužití v jiné domácnosti ($M = 3,23$) a registrovaným partnerství ($M = 3,54$), pro preferenci soužití v jiné domácnosti ($M = 3,23$) a žití bez stálého partnera ($M = 2,33$) a pro preferenci nesezdaného soužití ($M = 4,12$) a registrovaným partnerstvím ($M = 3,54$). Mezi těmito formami partnerského soužití neexistuje statisticky významný rozdíl ($p > 0,05$).

Graf 9 Partnerské soužití a hodnota partnerské spokojenosti

V rámci znázornění grafu jsme přiřadili jednotlivým formám partnerského soužití zástupné abecední písmeno tj. Manželství = A, Nesezdané soužití = B, Soužití v jiné domácnosti = C, Žití bez stálého partnera = D, Registrované partnerství = E.

Krabicový graf nám znázorňuje minimum, maximum a průměrnou hodnotu partnerské spokojenosti, dále také z grafu můžeme vyčíst rozptyl jednotlivých odpovědí v rámci jednotlivých forem partnerského soužití.

6 INTERPRETACE DAT

V rámci praktické části diplomové práce byl stanoven výzkumný problém. Dále byly stanoveny cíle práce s následnou formulací dvou hypotéz, z nichž byly formulovány hypotézy statistické. Diplomová práce byla kvantitativního pojetí, z čehož plyne, že data byla sbírána pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl tvořen ze dvou částí, první část byla tvořena dotazníkem vlastní konstrukce a druhá část standardizovaným dotazníkem zjišťujícím hodnotu partnerské spokojenosti. Byl uskutečněn předvýzkum a následně byl dotazník rozeslán elektronicky pomocí Google Forms přes Facebook a e-mail. Získaný počet respondentů byl 614. Po odečtení nesprávně vyplněných dotazníků jsme pracovali s 596 dotazníky.

Jako první se ukazuje, že do výzkumu se zapojilo 74 % žen a pouhá čtvrtina (26 %) respondentů jsou muži. To může poukázat na to, že ženám toto téma je bližší než mužům. Věk respondentů se v největší míře pohyboval především mezi 20 až 25 lety (62 %) a ve věku 26 až 35 let (38 %). Pro respondenty v tomto časovém úseku je volba partnerského soužití blízká budoucnost a také aktuální problém, který se jich přímo dotýká. Rozložení respondentů dle velikosti bydliště je podstatně vyvážené, což ukazuje na to, že respondenti pocházejí z různého lokálního prostředí. Co se týče rodiny, ve které respondenti vyrůstali neboli primárního prostředí respondentů, výsledky jsou nevyrovnané. Ze 75 % převažuje úplná rodina. Pouze 25 % respondentů vyrůstalo v neúplné rodině, z toho 11 % vyrůstalo navíc s rodičovým novým partnerem/partnerkou. Předpokládáme, že právě typ rodiny a tím i vztah rodičů může mít vliv na volbu soužití potomků.

Z dotázaných bylo v době dotazníkového šetření ve vztahu 445 respondentů a bez partnera 151 respondentů. Z respondentů, co byli ve vztahu, bylo 102 již v manželství, 226 žili s partnerem v nesezdaném soužití, 116 respondentů žili v odděleném soužití a 1 respondent uvedl jako momentální partnerské soužití registrované partnerství. Spokojenost s momentálním vztahem je u 77 % z celkového počtu respondentů, 23 % respondentů uvedlo, že v momentální formě vztahu je nespokojena. V budoucnu by **mladí dospělí volili nejčastěji manželství** a to v 83,1 procentech, což je 495 respondentů z celkového počtu 596. Jako druhé nejčastější soužití bylo zaznamenáno nesezdané soužití, které volí 69 dotazovaných (11,6 %). Dále pak 14 účastníků výzkumu (2,3 %) zvolilo do budoucna žít bez stálého partnera. Registrované partnerství zvolilo 10 účastníků výzkumu (1,7 %) a oddělené soužití neboli soužití každý v jiné domácnosti zvolilo 8 respondentů (1,3 %).

Můžeme vidět, že data se zásadně změnila i přes to, že spokojenost ve formě soužití je nadpoloviční, informace o plánovaném soužití v budoucnu se zásadně liší od soužití nynějšího. Vysvětlujeme si to tak, že respondenti pro tuto momentální dobu jsou ve formě soužití spokojeni a nepotřebují změnu. Co se ale týče budoucnosti partnerského soužití respondentů, tak by zvolili jiné partnerské soužití, které pro ně mají vyšší hodnotu. To podporuje momentálně rostoucí tendenci sňatečnosti, která je zaznamenána ve zprávách a archivech českého statistického úřadu.

První stanovený výzkumný cíl práce a z něho plynoucí dílčí výzkumná otázka měly zjistit, **jaké hodnoty spatřují mladí dospělí ve vztahu za důležité**. Vybrali jsme 11 hodnot inspirované Fialovou (2000) a to finanční zajištění, tradiční hodnoty, láska, náboženské vyznání, dítě, udržení své vlastní osobnosti, oficiální status vztahu, nezávislost, možnost střídat sexuální partnery, citová podpora a mít dostatek času pro sebe. Tyto hodnoty respondenti značovali na škálové stupnici kde platí, že 1 = nedůležité a 5 = důležité. Po vyhodnocení jednotlivých hodnot je zřejmé, že jako první hodnotu, kterou mladí dospělí spatřují pro ně jako důležitou, je láska a citová podpora. Tyto dvě hodnoty mají průměrnou hodnotu mezi 4 – 5. Dále následují hodnoty jako udržení své vlastní osobnosti, finanční zajištění, dítě, mít dostatek času pro sebe, tradiční hodnoty a nezávislost. Tyto hodnoty se pohybují průměrnou hodnotou mezi 3 – 4. Mezi posledními, dle vyhodnocení sesbíraných údajů, je oficiální status vztahu, náboženské vyznání a možnost střídat sexuální partnery. Z vyhodnocených výsledků lze vyčíst, že mladí dospělí si nejvíce ve vztahu cení citových věcí a aby si ve vztahu udrželi sami sebe, až následně je tam zastoupeno finanční zajištění vztahu. **Z toho plyne, že i když je v dnešní době materiální stránka velmi důležitá, tak citové rozpoložení je pro mladé dospělé stále na první příčce v rozhodování se o vztahu a soužití.**

Výzkum také ukázal, že oficiální status vztahu a náboženské vyznání nejsou pro respondenty důležité. Tudíž můžeme usoudit, že respondentům již tak nezáleží na tom, aby jejich vztahový statut v očích veřejnosti byl schválený a také odlišnosti v oblasti víry, již nejsou tak podstatné. Poslední umístěná hodnota, možnost střídat sexuální partnery, nám ukazuje, že mladí dospělí jsou schopni trvalého monogamního vztahu.

Druhý stanovený cíl měl zjistit, zda **existují rozdíly v preferenci partnerského soužití v závislosti na typu rodiny, ve které respondenti vyrůstali**. Tento výzkumný cíl, měl za úkol ukázat, zdali respondenty ovlivňuje při výběru partnerského soužití primární prostředí a to přesněji typ rodiny. Jak ukazují výsledné hodnoty, tak nadpoloviční většina

respondentů (75 %) pochází z rodiny úplné. To znamená, že žili s oběma rodiči. Předpokládáme, že právě typ rodiny a tím i vztah rodičů může mít vliv na volbu soužití potomků.

Stanovili jsme si hypotézu nulovou a hypotézu alternativní. Hypotéza nulová byla stanovena tak, že mezi preferencí partnerského soužití a typem rodiny, ve kterém respondenti vyrůstali, neexistují statisticky významné rozdíly. Hypotéza alternativní stanovuje, že mezi uvedenými jevy existuje statisticky významný rozdíl.

Ověření této hypotézy probíhalo na základě Testu nezávislosti chí – kvadrát pro kontingenční tabulku. Z odpovědí respondentů z úplné a neúplné rodiny byla do kontingenční tabulky zaznamenána pozorovaná četnost a následně vypočítána očekávaná četnost. Aby byly splněny podmínky pro výpočet pomocí chí-kvadrátu (očekávaná četnost < 5 u max. 20 % polí tabulky), sloučili jsme dvě nejméně uváděná partnerská soužití a to registrované partnerství a oddělené soužití (neboli soužití každý v jiné domácnosti). **Na základě vyhodnocení jsme mohli přijmout nulovou hypotézu.** Znamená to, že mezi preferencí partnerského soužití a typem rodiny, ve které respondent vyrůstá, neexistuje statisticky významný rozdíl. I přes to, že rodina jako primární prostředí jedince značně ovlivňuje, tak v případě volby partnerského soužití vliv nemá. Respektive na jedince a jejich preferenci partnerského soužití nemá vliv úplnost/neúplnost jejich orientační rodiny.

Třetím cílem práce bylo zjistit, **jaké jsou rozdíly mezi preferencí partnerského soužití a hodnotou partnerské spokojenosti.** V rámci tohoto výzkumného cíle jsme zjišťovali, zdali existují rozdíly a jaké jsou rozdíly mezi preferencí partnerského soužití mladých dospělých a hodnotou partnerské spokojenosti. Stanovili jsme si hypotézu nulovou a hypotézu alternativní. Hypotéza nulová byla stanovena tak, že mezi preferencí partnerského soužití a hodnotou partnerské spokojenosti neexistují statisticky významné rozdíly. Hypotéza alternativní stanovuje, že mezi výše zmíněnými jevy existuje statisticky významný rozdíl. Ověření této hypotézy probíhalo na základě Testu ANOVA (analýza rozptylu) a následně post-hoc testem - Tukeyův test. **Na základě analýzy rozptylu jsme mohli přijmout alternativní analýzu.** Znamená to, že mezi preferencí partnerského soužití a hodnotou partnerské spokojenosti existuje statisticky významný rozdíl. Z toho můžeme usoudit, že pro respondenty je pro volbu budoucího partnerského soužití určující to, jak spokojeni jsou ve vztahu. Následný Tukeyův test nám ukázal, v rámci kterých partnerských forem existuje statistický rozdíl. Tyto rozdíly existují mezi manželstvím a soužitím každý v jiné domácnosti, mezi nesezdaným soužitím a soužitím každý v jiné

domácnosti, mezi nesezdaným soužitím a žitím bez stálého partnera, mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím, mezi registrovaným partnerstvím a žitím bez stálého partnera a mezi manželstvím a žitím bez stálého partnera. Mezi těmito formami existuje statisticky významný rozdíl na hladině významnosti $p < 0,05$. Pro lepší zobrazení výsledků byl vytvořen krabicový graf, ze kterého lze vyčíst průměrné hodnoty, maximum, minimum a rozptyl hodnot partnerské spokojenosti v rámci jednotlivých forem partnerského soužití. Tyto výsledky nám ukazují, že v rámci manželství jsou hodnoty nejvíce vyrovnané. Rozptyl hodnot jsou velmi blízko u sebe, což značí, že výsledné hodnoty jsou velmi blízko u sebe. Tudíž můžeme říct, že respondenti, kteří volili manželství, mají vysokou míru partnerské spokojenosti a všechny odpovědi se drží velmi blízko u sebe. Malou míru rozptylu odpovědí můžeme vidět ještě u nesezdaného soužití. Což ukazuje na velkou shodu odpovědí jako to je u preference manželství. Oproti tomu u odděleného soužití, žití bez stálého partnera a nejvíce u registrovaného partnerství je velký rozptyl odpovědí, to znamená velký nesoulad respondentů.

Závěrem můžeme shrnout odpověď na hlavní výzkumnou otázku zjistit preference typu partnerského života mladých dospělých, že největší počet vidí svůj další partnerský život v manželství.

7 DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Z celkových výsledků odpovědí respondentů lze říci, že pro dnešní mladé dospělé má stále hodnotu manželství – 83 % respondentů volilo právě manželství jako formu partnerského soužití do budoucna. Na základě našich výsledků a s podporou údajů ze statistického úřadu můžeme říct, že hodnota manželství je vzestupného rázu. Manželství je spojováno především s láskou a citovou podporou. Fialová (2000) uvádí výzkum z roku 1993, kdy v tom roce teprve začínala změna demografického a sňatkového chování. V tomto roce považovalo manželství za nejdůležitější věc na světě celých 68 % dotazovaných. Z výzkumu z roku 1996 uvedlo celých 42 % respondentů, že lidí co nikdy neuzavřeli manželství, považují za zvláštní. (Fialová, 2000) To ukazuje, že v české společnosti je manželství hluboce zakořeněno a s přihlédnutím na naše výsledky můžeme usoudit, že česká společnost stále považuje manželství za nejpreferovanější. Velkým konkurentem je pro manželství nesezdané soužití. Dle výzkumu (Fialová, 2000) z roku 1996, kdy 73 % respondentů ve věku od 18 do 29 let prohlásilo, že žít v nesezdaném soužití je v pořádku. V rámci našeho průzkumu

se ukázalo, že nesezdané soužití je pro dnešní mladou generaci stále v oblibě, ale pouze v rámci období před uzavřením sňatku.

Porovnat výsledky ohledně registrovaného partnerství z minulosti je obtížnější, jelikož dotaz na registrované partnerství byl poprvé zahrnut v roce 2011 v rámci Sčítání lidí, domů a bytů. Na základě výzkumu v rámci Českého statistického úřadu bylo ukázáno, že častější vstupují muži než ženy do tohoto partnerství. V našem výzkumu v budoucnu plánuje vstoupit do registrovaného partnerství více žen než mužů (z celkového počtu 80 % žen).

Z daných výsledků je pro nás patrné, že výchova k partnerství a rodičovství **není dostatečná**. Z rodinné výchovy jako samostatného výukového předmětu se postupně stalo průřezové téma a jako takové nemá dostatečnou časovou dotaci, aby problematiku pokrylo celistvě a podrobněji. Jelikož žijeme ve velmi otevřené společnosti, důraz by měl být kladen také na nediskriminační přístupy k jakémukoliv typu partnerství. Je otázkou politiky a sociální politiky, jestli budou umožněny manželské svazky homosexuálním pářím, v rámci čehož by po sobě mohli členové dědit, mít společné jmění, mít práva k dětem druhého partnera apod.

V rámci kohabitace je spatřována problematika v nastavení státu v oblasti financí. V současné době se ukazuje, že kohabitace neboli nesezdané soužití je po finanční stránce výhodnější, než je manželství. Manželství je v dnešní době z ekonomického pohledu nejméně výhodné – odpočet z daňového základu není až tak vysoký, aby lidé do něj chtěli vstupovat. Pokud tedy nebude manželství více ekonomicky zvýhodněno, dá se předpokládat, že počet nesezdaných soužití bude stále vysoký.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla věnována preferenci partnerského soužití mladých dospělých. V teoretické části byl vysvětlen vývoj partnerského života a to manželství, homosexuální soužití a nesezdané soužití z období starověku, středověku a modernity. Následně jsme se věnovali definicím, typologii a dalšími důležitými aspekty jednotlivých forem partnerského soužití. Poslední kapitola teoretické části je věnována definování mladé dospělosti z pohledu vývojových teorií a změn, které se v tomto vývojovém období vyskytují.

Druhá část diplomové práce byla praktická část, ve které jsme definovali výzkumné cíle, otázky a stanovili hypotézy. Dále jsme definovali výzkumný soubor, stanovili techniku sběru dat a dále jsme určili, jakou techniku vyhodnocení použijeme. Následně jsme zrealizovali předvýzkum, díky kterému jsme upravili jednu z otázek a poté jsme spustili dotazníkové šetření, abychom zjistili preferenci partnerského soužití mladých dospělých. Do dotazníkového šetření se zapojilo 614 respondentů, po vyřazení nesprávně vyplněných dotazníků jsme pracovali s 596 dotazníky. Další podkapitola v této praktické části se zaměřovala na samotnou analýzu dat. Byly vyhodnoceny odpovědi respondentů na každou položku, která byla v dotazníku. Ten byl rozesílán elektronicky přes Facebook a E-mail. V rámci zjištění preference typu partnerského soužití byly položky vyhodnoceny tabulkou četností (absolutní a relativní četnost). Hodnoty z jednotlivých položek jsou zaznačeny v tabulce a také ve výsečovém grafu, pro lepší přehlednost. Za účelem vyhodnocení výzkumného cíle – jaké spatřují respondenti ve vztahu za důležité, byly vypočítány průměrné hodnoty, medián a směrodatná odchylka. Tyto hodnoty byly zaznačeny do tabulky. Dále jsme analyzovali hypotézy. Hypotéza, zda existují rozdíly mezi preferencí typu partnerského soužití a typem rodiny, ve které respondent vyrůstal, byla vyhodnocena Testem nezávislosti χ^2 – kvadrát. Pro splnění podmínek pro výpočet χ^2 – kvadrátu, sloučili jsme dvě nejméně uváděná partnerská soužití. Výsledky jsme zaznačili pomocí výpočtu hladiny významnosti, ze které plyne, že v rámci dané hypotézy neexistují statisticky významné rozdílnosti. Hypotéza, zda existují rozdíly mezi preferencí partnerského soužití a hodnotou partnerské spokojenosti, byla vyhodnocena pomocí Analýzy rozptylu (ANOVA) a následným post-hoc testem Tukey. Výsledky této hypotézy byly zobrazeny v tabulce a následně také pro přehlednost byl vytvořen krabicový graf.

Poslední kapitola je věnována interpretaci dat, celkovému shrnutí výzkumu a doporučením pro praxi.

Na základě výše uvedených skutečností se domníváme, že cíle práce byly naplněny a z pohledu sociální pedagogiky je považujeme za přínosné. Jelikož dokáže nastínit, jaké partnerské soužití mladá generace plánuje, a tím budou utvářet naši společnost a prostředí pro výchovu dalších jedinců.

Závěrem bych chtěla poukázat na to, že považuji za velmi pozitivní, že manželství i přes alternativní partnerské soužití stále zůstává pro mladou generaci důležitým aspektem. A tak tradiční rodina stále zůstane tzv. stavebním prvkem společnosti, i když v průběhu let může být pozměněna v rámci adaptování se na novou dobu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BADINTER, Élisabeth, 2005. *XY: o mužské identitě*. Praha: Paseka. ISBN 80-718-5727-0.
2. BALON, Jan, © 2008. *Singles*. Česká televize [online]. [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10169620929-singles>
3. BECK, Ulrich, 2011. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-047-6.
4. *Bible, Písmo svaté starého a nového zákona*, 1991. Praha: Česká biblická společnost, 1991. ISBN 80-7113-009-5
5. BRUGGER, Walter, 2006. *Filosofický slovník*. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-206-0820-6.
6. BRYNIN, Malcolm, John ERMISCH, 2009. *Changing relationships*. New York: Routledge. ISBN 0415965233.
7. ČESKO, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
8. ČESKO, 2006. Zákon č. 115/2006 Sb., O registrovaném partnerství. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
9. Druhy homosexuality, 2005. 004 [online]. [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <http://www.004.cz/druhy-homosexuality>
10. DICKE, Amy, Clyde HENDRICK, 1998. *The relationship assessment scale*. Journal of Social and Personal Relationships, 15, 137-142. Dostupné z : <http://www.midss.org/relationship-assessment-scale-ras>
11. ERIKSON, Erik H., c2015. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0786-3.
12. FANEL, Jiří, 2000. *Gay historie*. Praha: Dauphin. ISBN 80-7272-010-4.
13. FARKOVÁ, Marie, 2017. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-130-0.
14. FARKOVÁ, Marie, 2009. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2480-5.

15. FIALOVÁ, Ludmila, 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 8085850877.
16. GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
17. GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W, 2013. ed. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0807-1.
18. HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava, Martin KREIDL a Barbora HUBATKOVÁ, 2012. *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-142-8.
19. Historie homosexuality, 2019. *Unique-soul* [online]. [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://unique-soul.webgarden.cz/temata/historie-homosexuality-1-cast>
20. HLADÍK, Jaroslav, 1996. *Společenské vědy v kostce*. Havlíčkův Brod: Fragment. ISBN 80-7200-044-6.
21. Homosexuality v dějinách, 2008. *Česká televize* [online]. [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/2814-homosexualita-v-dejinach/>
22. CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
23. JANDOUREK, Jan, 2012. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3679-2.
24. JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5.
25. KATRŇÁK, Tomáš, 2011. *Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-352-3.
26. KERN, Hans, Christine MEHL, Hellfried NOLZ, Martin PETER a Regina WINTERSPERGER, 2015. *Přehled psychologie*. 5. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0871-6.
27. KHOLOVÁ, Linda, © 2007. *Láska za časů singles*. Klimes.mysteria [online]. [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/laska_za_casu_singles_www_lidovky_cz.htm

28. KNOX, David a Caroline SCHACHT, 2016. *Choices in relationships: an introduction to marriage and the family*. Twelfth edition. Boston, Massachusetts: Cengage Learning. ISBN 978-1305094444.
29. KREIDL, Martin a Martina ŠTÍPKOVÁ, 2012. *Výskyt a načasování nesezdaných soužití v současné ČR*. Demografie. Český statistický úřad, 54(2), s. 120 – 135. [cit. 2018-10-24]. ISSN 1805-2991.
30. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
31. LEVIN, Irene a Jan TROST, 1999. *Living apart together*. Community, Work & Family [online]. 2(3), 279-294 [cit. 2019-02-20]. DOI: 10.1080/13668809908412186. ISSN 1366-8803. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13668809908412186>
32. MATĚJKOVÁ, Erika, 2007. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. Praha: Grada. Partnerské vztahy. ISBN 978-80-247-1832-3.
33. MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd., Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-86429-87-8.
34. MOŽNÝ, Ivo, 1990. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok. ISBN 80-7029-018-8.
35. MILLOVÁ, Katarína, 2016. Mladá dospělost. In BLATNÝ, Marek, ed. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Karolinum, s. 117 – 140. ISBN 978-80-246-3462-3.
36. MURPHY, Robert Francis, 2004. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-86429-25-3.
37. Nesezdané soužití a jeho právní aspekty, 2015. *Muj-pravnik* [online]. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/nesezdane-souziti-jeho-pravni-aspekty/>
38. NEWTON, David E., 2009. *Gay and lesbian rights: a reference handbook*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO. ISBN 15-988-4307-9.
39. OTIS-COUR, Leah, 2002. *Rozkoš a láska: dějiny partnerských vztahů ve středověku*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-542-9.
40. OČADLÍKOVÁ, Eva. *Láska na dvou adresách: Oddělené soužití v sociologických výzkumech* [online]. Sociální studia: 2009, 6 (4), 115 – 128. [cit. 2019-01-25]. ISSN

18036104. Dostupné z:
https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5782/4873
41. OREL, Miroslav, 2012. *Psychopatologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3737-9.
42. PECK, M. Scott, 1996. *Nevyšlapanou cestou: nová psychologie lásky, tradičních hodnot a duchovního růstu*. 3. vyd. Praha: Argo. ISBN 80-7203-036-1.
43. PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-164-1.
44. PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a Jan RABOCH, c2015. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Praha: Galén. ISBN 80-7262-323-0.
45. PROKOP, David, 2012. Proč se nevezmou?. *Psychologie dnes*. 2012(2), s. 24 - 25. ISSN 1212- 9607.
46. RABUŠIC, Ladislav, 2001. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-01-6.
47. RABUŠIC, Ladislav, 2006. Bude česká plodnost i v budoucnu jedna z nejnižších v Evropě? In KOCOuroVÁ, Jiřina a Ladislav RABUŠIC. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný? : proměny reprodukčního chování a možnosti rodinné politiky z hlediska postojů české veřejnosti*. Praha: Univerzita Karlova, s. 66 - 80. ISBN 80-86561-93-3.
48. RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN, 2005. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0525-2.
49. RIDLEY, Matt, 2007. *Červená královna: [sexualita a vývoj lidské přirozenosti]*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-135-8.
50. ŘÍČAN, Pavel, 2014. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované 3.vyd.* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0772-6.
51. ŘÍČAN, Pavel, 2010. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6. doplněné vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3133-9.
52. Registrované partnerství je častější u mužů, 2014. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0800492b9c>
53. SAK, Petr, 2000. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.
54. SKARUPSKÁ, Helena, 2006. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1509-7.

55. SKARUPSKÁ, Helena, 2007. Manželství – jeho proměny z hlediska kulturní a sociální antropologie. In 1. *olomoucké dny antropologie a biologie, sborník z mezinárodní vědecké konference*. Olomouc: VUP, s. 150 - 153. ISBN 978-80-244-2066-0
56. SKORUNKOVÁ, Radka, 2013. *Základy vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-253-9.
57. SKÁCEL, Alexander, © 2011. *Singles*, Česká televize. [online]. [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10322816274-televizni-akademie/211563238020001-televizni-akademie-lide-a-spolecnost/obsah/158598-mgr-marcel-tomasek-a-mvdr-alexandr-skacel-1-cast>
58. ŠMOLKA, Petr, © 2002. *Soužití bez svatby*. Rodina [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek%202465.htm>
59. Sňatečnost, 2017, *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/61565976/1300691802.pdf/19cba6cb-e958-48bf-a239-ab1d8019aca9?version=1.2&fbclid=IwAR07DqCqnn-ygzkgMGwz0m-X6_aNhV4nS5s6uYsD6pGumRKmoLJ_5YZ__Yc
60. Sňatečnost. Vývoj obyvatelstva České republiky – 2007, 2007. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2017?fbclid=IwAR1rYEEl9mhaj5xbrHpKLvb_Eh7gPd8RZmGaKTQ7QRGPqj7x4YO6cHLhuMI
61. THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.
62. TOMÁŠEK, Marcel, © 2011. *Singles*. Česká televize [online]. [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10322816274-televizni-akademie/211563238020001-televizni-akademie-lide-a-spolecnost/obsah/158598-mgr-marcel-tomasek-a-mvdr-alexandr-skacel-1-cast>
63. TOMÁŠEK, Marcel, 2006. Singles a jejich vztahy, kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice. *Sociologický časopis*, roč. 42, č. 1, s. 81 - 106. ISSN 0038-0288.
64. TOMÁŠEK, Marcel, 2006. Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice. *Sociologický časopis*. 42(1), s. 81 -

105. Dostupné z:
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/1410f645b65a6fdda3b4a2beaf43bb8964b9bc80_584_107tomasek22.pdf
65. TOMÁŠEK, Marcel, © 2005. *Singles*. Listy [online]. 2005(4) [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=054&clanek=040504>
66. TOMÁŠEK, Marcel, 2003. *Singles v České republice; o aktuálně probíhajícím výzkumu*. Gender, rovné příležitosti, výzkum, Praha: SoÚ AV CR, roč. 2003, 3-4, s. 5-7. ISSN 1213-0028.
67. TUČEK, Milan, 2003. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-22-9.
68. VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.
69. VESELÁ, Renata, 2003. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-48-3.
70. WEISS, Petr, 2010. *Sexuologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2492-8.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

α	Hladina významnosti
č.	Číslo
f	Stupeň volnosti
H	Hypotéza.
H ₀	Hypotéza nulová
H _A	Hypotéza alternativní
LAT	Living Apart Together
Např.	Například
Př. n. l.	Před našim letopočtem
p	Hladina významnosti
r	Počet řádku v tabulce
s	Počet sloupců v tabulce
Sb.	Sbírka
Tzv.	Tak zvaná
z.	Zákon
§	Paragraf
Σ	Celkem
χ^2	chí

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Sňatečnost.....	27
Tabulka 2 Průměrný věk při vstupu do manželství	27
Tabulka 3 Položky	51
Tabulka 4 Rozložení respondentů dle vztahu	56
Tabulka 5 Momentální soužití respondentů.....	56
Tabulka 6 Plánovaná forma soužití	58
Tabulka 7 Hodnoty	60
Tabulka 8 Pozorovaná četnost hypotéza č. 2.....	61
Tabulka 9 Post – hoc test – hodnota partnerské spokojenosti x preference soužití....	62

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Osoby žijící v registrovaném partnerství.....	35
Graf 2 Pohlaví respondentů	52
Graf 3 Věk respondentů.....	53
Graf 4 Rozložení respondentů dle bydliště.....	53
Graf 5 Typ rodiny, ze které respondent vyrůstal	54
Graf 6 Momentální soužití respondentů	57
Graf 7 Spokojenost v nynější formě vztahu.....	58
Graf 8 Plánované soužití.....	59
Graf 9 Partnerské soužití a hodnota partnerské spokojenosti	63

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I ..... Dotazník

Příloha II ..... Výpočet hypotézy č. 2

Příloha III ..... Výpočet analýzy rozptylu a post - hoc test

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Jana Stratilová a jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati oboru Sociální pedagogika. V rámci mé diplomové práce, zabývající se preferencí stylu partnerského života mladých lidí, Vás chci požádat o vyplnění dotazníku. Tento dotazník je anonymní a výsledky budou použity pouze k vypracování mé diplomové práce.

Děkuji za vyplnění

Bc. Jana Stratilová

1. Jste: muž / žena
2. Kolik je Vám let?
3. Bydlíte:
  - a) V obci s počtem obyvatel nad 50 000,
  - b) V obci s počtem obyvatel mezi 5 000 – 49 999
  - c) V obci s počtem obyvatel do 5 000
4. Vyrůstala/a jste v rodině:
  - a) Úplně s oběma rodiči
  - b) Neúplně s jedním rodičem
  - c) Neúplně s jedním rodičem a jeho/jejím novým partnerem/partnerkou
  - d) Registrovaném partnerství
  - e) Jiné:
5. Máte v současné době partnera? ANO / NE
6. V jakém partnerském soužití žijete?
  - a) Manželství ve společné domácnosti
  - b) Nesezdané soužití
  - c) Každý v jiné domácnosti (partner/manžel)
  - d) Nemám stálého partnera (tzv.singles)
  - e) Registrované partnerství
  - f) Jiné:
7. Jste spokojeni v nynější formě vztahu? ANO / NE
8. Kterou formu soužití v budoucnu plánujete? (Pokud se neliší od nynější formy, zaškrtněte tu samou)
  - a) Nesezdané soužití
  - b) Manželství
  - c) Každý v jiné domácnosti
  - d) Bez stálého partnera
  - e) Registrované partnerství
  - f) Jiné:
9. Co je pro Vás ve vztahu důležité? Z toho platí, že 1= nedůležité, 5= velmi důležité
  - a) Finanční zajištění

Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité

- b) Tradiční hodnoty
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- c) Láska
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- d) Náboženské vyznání
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- e) Dítě
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- f) Udržení své vlastní osobnosti
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- g) Oficiální status vztahu
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- h) Nezávislost
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- i) Možnost střídat sexuální partnery
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- j) Citová podpora
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité
- k) Mít dostatek času pro sebe
Nedůležité 1 2 3 4 5 Důležité

10. Máte momentálně vztah?

- a) Ano
b) Ne

11. Jak dobře partner splňuje/naplňuje Vaše potřeby?

Velmi špatně 1 2 3 4 5 Velmi dobře

12. Obecně, jak moc jste spokojeni se svým vztahem?

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

13. Jak dobrý je Váš vztah ve srovnání s ostatními?

Velmi špatný 1 2 3 4 5 Velmi dobrý

14. Jak často si přejete, abyste do tohoto vztahu vůbec nevstoupili?

Nikdy 1 2 3 4 5 Velmi často

15. Do jaké míry splnil Vaše původní očekávání?

Vůbec 1 2 3 4 5 Zcela

16. Jak moc milujete svého partnera?

Málo 1 2 3 4 5 Velmi

17. Kolik máte problémů ve vztahu?

Velmi málo 1 2 3 4 5 Velmi mnoho

PŘÍLOHA P II.: VÝPOČET HYPOTÉZY Č. 2

	Nesezdané soužití	Registr.partnerství, Oddělené soužití	Bez stálého partnera	Manželství	Σ
Úplná rodina	51	16	7	373	447
Neúplná rodina	18	2	7	122	149
Σ	69	18	14	495	596

$$\chi^1 = \frac{(P-0)^2}{0} = \frac{(51-51,75)\Delta 2}{51,75} = 0,011$$

$$\chi^2 = \frac{(18-17,25)\Delta 2}{17,25} = 0,033$$

$$\chi^3 = \frac{(16-13,5)\Delta 2}{13,5} = 0,463$$

$$\chi^4 = \frac{(2-4,5)\Delta 2}{4,5} = 1,388$$

$$\chi^5 = \frac{(7-10,5)\Delta 2}{10,5} = 1,166$$

$$\chi^6 = \frac{(7-3,5)\Delta 2}{3,5} = 3,2$$

$$\chi^7 = \frac{(373-371)\Delta 2}{371} = 0,011$$

$$\chi^8 = \frac{(122-123,75)\Delta 2}{123,75} = 0,025$$

$$= 6,297$$

Testové kritérium $\chi^2 = 6,297$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$; $f = (4 - 1) \times (2 - 1)$; $f = 3$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815 > \chi^2 = 6,297$

PŘÍLOHA P III.: VÝPOČET ANALÝZY ROZPTYLU A POST-HOC TEST

Analýza rozptylu:

Proměnná	Analýza rozptylu							
	SČ efekt	SV efekt	PČ efekt	SČ chyba	SV chyba	PČ chyba	F	p
Hodnota partnerské spokojenosti	37,17542	4	9,293855	184,2873	442	0,416940	22,29065	0,000000

Post-hoc test Tukey:

Kterou formu soužití v budoucnu plánujete?	Tukeyův HSD test; proměn.: Hodnota partnerské spokojenosti				
	{1}	{2}	{3}	{4}	{5}
	M=4,3940	M=3,2286	M=4,1164	M=3,5440	M=2,3333
A {1}		0,000592	0,053647	0,012009	0,000017
C {2}	0,000592		0,029431	0,928696	0,148144
B {3}	0,053647	0,029431		0,248231	0,000017
E {4}	0,012009	0,928696	0,248231		0,010258
D {5}	0,000017	0,148144	0,000017	0,010258	